

Warszawa, 10 lipca 2019 roku

Sprawozdanie merytoryczne z działalności

Domu Spotkań z Historią

za okres: 1 stycznia – 30 czerwca 2019 roku

Spis treści

WSTĘP.....	2
STATYSTYKA.....	3
WYSTAWY	5
SPOTKANIA, DEBATY, WERNISAŻE, SPACERY, WYDARZENIA SPECJALNE	9
4 VI WYBRALIŚMY WOLNOŚĆ	14
OGRÓD SPRAWIEDLIWYCH W WARSZAWIE.....	18
EDUKACJA	19
ARCHIWUM HISTORII MÓWIONEJ.....	20
WARSZAWSKA PRACOWNIA MULTIMEDIALNA.....	22
PUBLIKACJE	24
KSIĘGARNIA XX WIEKU I SPOTKANIA Z KSIĄŻKĄ	26
WARSZAWSKA INICJATYWA KRESOWA.....	27
„DWUTYGODNIK”	33

WSTĘP

Program i działalność Domu Spotkań z Historią w I półroczu 2019 roku kształtowały przede wszystkim dwie rocznice – stulecie odzyskania niepodległości przez Polskę oraz 30. rocznica wyborów 4 czerwca 1989 roku. Z pierwszym świętem / z pierwszymi obchodami / związana była prezentowana do końca lutego jubileuszowa wystawa *Odzyskana. Fotoreportaż z Warszawy 1918–1939*. Ważnym punktem programu w tym okresie była również wystawa fotograficzna *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie*.

Odzyskana. Fotoreportaż z Warszawy 1918–1939 to wystawa, którą prezentowaliśmy w galerii DSH oraz na skwerze ks. Jana Twardowskiego. Łącznie można było zobaczyć ponad 300 zdjęć z międzywojennej Warszawy autorstwa fotoreporterów agencji „Światowid” działającej w ramach koncernu prasowego „Ilustrowanego Kuriera Codziennego”. W styczniu i lutym ekspozycji towarzyszyły liczne spotkania i wydarzenia. Do końca lutego w Galerii W-Z można było też oglądać przygotowaną z okazji 100. rocznicy uzyskania przez Polki praw wyborczych wystawę *Nasze bojownice. 100-lecie praw wyborczych Polek*. DSH był współorganizatorem wystawy i spotkań przygotowanych przez Wielkopolskie Muzeum Niepodległości z okazji stulecia powstania wielkopolskiego. Przygotowana w ramach setnej rocznicy niepodległości Polski aplikacja mobilna *Wasza Warszawa 1918/2018* została wyróżniona prestiżową nagrodą Mobile Trends Awards w kategorii edukacja i turystyka oraz otrzymała wyróżnienie w kategorii non profit w konkursie Golden Arrow.

Od początku 2019 roku realizujemy program wystawienniczy, wydawniczy i edukacyjny związany z historią XX wieku. W omawianym okresie wyróżniła się przede wszystkim duża, retrospektywna wystawa *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie*, która okazała się sukcesem frekwencyjnym (tylko przez wernisażowy wieczór DSH odwiedziło ok. 700 osób!) i cieszyła się dużym zainteresowaniem mediów. Wystawie towarzyszył album zdjęć, który można kupić w Księgarni XX wieku. Ponadto w marcu DSH wydał pierwszy w Polsce album ze zdjęciami Stanisława Kazimierza Kossakowskiego. Decyzja o jego publikacji była rezultatem sukcesu frekwencyjnego i medialnego prezentowanej dwa lata wcześniej wystawy. Książka zawiera ponad 160 unikatowych fotografii ze schyłku XIX i początku XX stulecia, które pochodzą ze zbiorów Narodowego Muzeum Sztuki im. M.K. Čiurlionisa w Kownie oraz Fundacji Kossakowskiego.

Jak co roku Dom Spotkań z Historią przygotował obchody wyborów 4 czerwca 1989 roku pod nazwą *4 VI Wybraliśmy Wolność*. W związku z 30. rocznicą tych wydarzeń zachęciliśmy mieszkańców i mieszkanki Warszawy do świętowania przez cały tydzień – od 1 do 7 czerwca – realizując bogaty i różnorodny program wydarzeń oraz kampanię promującą. Już pod koniec 2018 roku zainicjowaliśmy cykl spotkań *Przełom w kadrze* poświęcony fotoreporterkom i fotoreporterom dokumentującym wydarzenia 1989 roku, którego zwieńczeniem są wystawa plenerowa *Przełom w kadrze 1989* oraz okolicznościowy mural przy stacji metra Centrum. Ponadto w ramach programu odbyły się koncert na placu Defilad, debaty, pokazy filmów, warsztaty dla dzieci, musical *Pożaru w Burdelu*, premiera książki *Historyjki o tym, jak Polacy wybrali wolność* oraz wspólne śniadanie z prezydentem m.st. Warszawy Rafałem Trzaskowskim.

Ważna zmiana w strukturze wewnętrznej DSH związana jest z przejęciem przez instytucję internetowego czasopisma o kulturze „Dwutygodnik”. Od 1 kwietnia DSH jest oficjalnym wydawcą magazynu, który działał wcześniej w ramach Filmoteki Narodowej – Instytutu Audiowizualnego. Tym samym, przy wsparciu Miasta Stołecznego Warszawy, Dom Spotkań z Historią zapewnia ciągłość jednemu z najważniejszych przedsięwzięć polskiej kultury ostatnich lat. Redakcja magazynu pracuje w niezmiennym składzie w ramach odrębnego działu pod kierownictwem redaktor naczelnej Zofii

Król. Współpraca z DSH stała się okazją do stworzenia nowych cykli tematycznych związanych z historią.

5 marca po raz kolejny ogłosiliśmy nazwiska Sprawiedliwych, którzy 27 czerwca zostali upamiętnieni w Ogrodzie Sprawiedliwych na warszawskiej Woli.

STATYSTYKA

PROJEKTY

W I półroczu 2019 roku zrealizowaliśmy:

- **11 wystaw**, w tym **3 ekspozycje czasowe** w siedzibie DSH, **6 wystaw plenerowych** (na skwerze im. ks. Jana Twardowskiego oraz w Galerii przy Trasie W-Z) i **2 wystawy zagraniczne** (Paryż, Budapeszt).
- **7 wystaw** prezentowanych w ramach impresariatu (wypożyczanie) w różnych miastach w Polsce.
- **111 wydarzeń** zorganizowanych w siedzibie DSH oraz w innych lokalizacjach warszawskich i krajowych – wernisaże i cykle spotkań towarzyszących wystawom, spacerzy, pokazy filmowe, promocje książek, wieczory autorskie, spotkania ze świadkami historii, naukowcami, artystami, varsavianistami, historykami i dziennikarzami, wydarzenia artystyczne, warsztaty i seminaria Archiwum Historii Mówionej.
- **203 warsztaty i projekty edukacyjne**, w tym **190 warsztatów** dla dzieci i młodzieży szkolnej, 7 dla klas integracyjnych oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz **6** dla seniorów.
- **6 publikacji**: album *Stanisław Kazimierz Kossakowski. Kocham fotografię*, album *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie*, 159. numer półrocznika „Kronika Warszawy”, książka dla dzieci *Historyjki o tym, jak Polacy wybrali wolność*, katalog do wystawy *Przełom w kadrze 1989*, broszura *Przełom 1989* wydana z okazji 30. rocznicy wyborów 4 czerwca 1989 roku.
- **68 spotkań i warsztatów** w ramach działającej w Domu Spotkań z Historią **Warszawskiej Inicjatywy Kresowej**, w tym „Opowieści z Kresów”, „Kino Kresowe”, prezentacje multimedialne poświęcone dziedzictwu Kresów, spotkania środowiskowe w DSH, innych lokalizacjach stołecznych i na terenie kraju.

W ramach 30. rocznicy wyborów z 1989 roku – **4 VI Wybraliśmy Wolność**:

- **11 wydarzeń** (koncert, warsztaty dla dzieci, debaty, wystawa, musical Pożaru w Burdelu, śniadanie z prezydentem m.st. Warszawy).
- **2 filmy dokumentalne** (*Niespodzianka '89, Przełom w kadrze*).
- **3 publikacje rocznicowe** (*Historyjki o tym, jak Polacy wybrali wolność*, katalog do wystawy *Przełom w kadrze 1989*; broszura *Przełom 1989*).
- **44 relacje wideo** ze świadkami historii (prawie 200 godzin nagrań).
- **rocznicowy mural** przy stacji metra Centrum.

FREKWENCJA I ZASIĘGI

Szacujemy, że w I półroczu 2019 roku **ze wszystkich naszych propozycji skorzystały około 224 tys. osób, w tym:**

- ok. **33 tys.** zwiedzających ekspozycje czasowe (galerie DSH oraz w plenerze);
- ok. **15 tys.** zwiedzających wystawy wypożyczone na terenie kraju i za granicą;

- ok. **19 tys.** uczestników wydarzeń i warsztatów w DSH oraz w innych lokalizacjach stołecznych, krajowych i w plenerze;
- ok. **10 tys.** czytelników publikacji wydawanych i współwydawanych przez DSH (dane ustalone na podstawie wyników sprzedaży);
- ok. **146,7 tys.** unikalnych użytkowników portali internetowych DSH i fanów na portalu Facebook, w tym: unikalnych użytkowników **dsh.waw.pl** i **sprawiedliwi.dsh.waw.pl** (44 200), unikalnych użytkowników **audiohistoria.pl** (4459), unikalnych użytkowników **relacjebiograficzne.pl** (4245), unikalnych użytkowników **warszawazapamietana.pl** (710) oraz fanów na: **FB DSH** (39 436), **FB Archiwum Historii Mówionej** (7315), **FB Świat Kresów** (5101), **FB Księgarnia XX wieku** (400) i subskrypcje na kanale DSH na **YouTube** (40 919).

ARCHIWUM HISTORII MÓWIONEJ

W I półroczu 2019 roku w ramach AHM zarchiwizowaliśmy i częściowo udostępniliśmy:

- **105 nagrań** z pracownikami m.in. Huty Warszawa i Zakładów Wedla,
- **1,1 tys. zdjęć archiwalnych** pochodzących z rodzinnych albumów warszawiaków,
- **44 relacje wideo** ze świadkami historii (prawie 200 godzin nagrań).

„DWUTYGODNIK”

W I półroczu 2019 roku opublikowanych zostało pięć numerów czasopisma, w tym 104 artykuły (relacje, rozmowy, eseje i recenzje). Statystyki strony od 27 kwietnia do 30 czerwca 2019 roku (27 kwietnia to data ukazania się pierwszego numeru „Dwutygodnika” u nowego wydawcy):

- **174 973** unikalnych użytkowników,
- **476 113** odsłon strony,
- **67 250** fanów na Facebooku,
- **6651** obserwujący na Twitterze,
- **7765** obserwujących na Instagramie.

Najczęściej czytane artykuły:

- *Jak przejąć kontrolę nad światem, nie wychodząc z domu* odc. 22, Dorota Masłowska,
- Rozmowa Krzysztofa Cieślaka z Wojciechem Sawickim, Poptymista.
- *Przedmioty jednego weekendu*, Paweł Sołtys.

MONITORING MEDIÓW

Program DSH, realizowany we współpracy z wieloma instytucjami, adresowany do różnych grup wiekowych, był interesujący dla czytelników, widzów i słuchaczy mediów ogólnopolskich i stołecznych.

W I półroczu 2019 roku monitoring mediów zarejestrował 1426 publikacji o Domu Spotkań z Historią, w tym:

- 182 prasowe,
- 1106 internetowych,
- 138 telewizyjnych i radiowych.

W prasie najczęściej gościliśmy na łamach „Gazety Wyborczej” – głównego wydania, dodatku „Stołeczna” i innych dodatków regionalnych (33 publikacje), w „Gazecie Polskiej Codziennie” i dodatkach regionalnych (15 publikacji) oraz w „Warsaw Insider” (12 publikacji), a w telewizji i radiu najczęściej w programach TVP (28 nagrań) oraz na antenach Polskiego Radia PR – Jedyńki, Dwójki, Trójki, Czwórki, RDC i PR24 (43 nagrania), TOK FM (15 nagrań) i Radia Złote Przeboje (7 nagrań) oraz w Internecie: www.kulturalna.warszawa.pl (71), kultura dostępna (70), serwisy internetowe „Gazety Wyborczej” (45), 4free.waw.pl (31), serwisy internetowe Polskiego Radia (30).

Szczegółowe zestawienie **monitoringu mediów** za I półrocze stanowi załącznik nr 1 do sprawozdania. Liczba publikacji w poszczególnych tytułach znajduje się w załączniku nr 2. Aktualizowana na bieżąco baza kontaktów medialnych DSH pod koniec I półrocza 2019 roku liczy około **1,5 tys. dziennikarzy, wydawców i reporterów**.

MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE

DSH prowadzi również działalność informacyjno-promocyjną w **mediach społecznościowych** (YouTube, Facebook, Instagram).

Naszą stronę na Facebooku obserwuje obecnie **41 tys.** osób. Publikujemy od kilku do kilkunastu postów tygodniowo. Nie tylko informujemy o nowych wydarzeniach i projektach DSH, lecz także wchodzimy w interakcje z fanami przy użyciu różnorodnych dostępnych funkcjonalności, takich jak: galerie zdjęć, wydarzenia, filmy, reklamy, posty ze zdjęciami, posty promowane i konkursy.

Archiwum Historii Mówionej ma swój niezależny fanpage w portalu społecznościowym Facebook. Obecnie mamy **7315 fanów**, ale ich liczba stale rośnie. W portalu prezentujemy zdjęcia i fragmenty relacji z naszych zbiorów, informujemy także o wydarzeniach, w których bierzemy udział, oraz promujemy działalność Archiwum i zapraszamy na warsztaty. Zdjęcia z warszawianistycznego cyklu identyfikacyjnego ogląda średnio od 5 do 20 tys. użytkowników.

Większość naszych użytkowników stanowią mieszkańcy Warszawy i okolic, lecz w gronie sympatyków mamy także mieszkańców innych krajów: Wielkiej Brytanii, Niemiec, Stanów Zjednoczonych, Francji, Ukrainy. **Najliczniejszą grupą naszych fanów są osoby w wieku 25–34 lata.**

Do końca I połowy 2019 roku nasz kanał YouTube subskrybowało **40 919** osób (wzrost o **8783** od końca 2018 roku). Filmy DSH na kanale YouTube pogrupowane są w tematyczne playlisty. Na kanale YouTube dostępnych jest **630** materiałów filmowych, na które składają się relacje ze spotkań i wydarzeń organizowanych przez Dom Spotkań z Historią oraz spoty promujące wybrane wydarzenia.

WYSTAWY

W 2019 roku DSH organizował wystawy we wszystkich dotychczasowych przestrzeniach ekspozycyjnych. Opieką objęliśmy także Galerię W-Z znajdującą się przy schodach ruchomych przy Trasie W-Z. Nasze wystawy, podobnie jak w minionych latach, były pokazywane też w różnych miastach Polski oraz za granicą.

WYSTAWY ZORGANIZOWANE PRZEZ DSH

1. *Odzyskana. Fotoreportaż z Warszawy 1918–1939.*

10 października 2018 – 24 lutego 2019 roku; organizator: DSH, partner: Narodowe Archiwum Cyfrowe.

Do końca lutego można było oglądać wystawę przygotowaną z okazji 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Ta ekspozycja o międzywojennej Warszawie to połączenie eseju fotograficznego, opowieści o mieście i spaceru po jego ulicach. Wystawę skomponowano ze zdjęć przedwojennych fotoreporterów z koncernu prasowego „Ilustrowanego Kuriera Codziennego”. Fotoreporterzy uwiecznili różne aspekty życia miasta i najważniejsze z rozgrywających się w nim wydarzeń. Kuratorki wystawy – Anna Brzezińska i Katarzyna Madoń-Mitzner – chciały przede wszystkim pokazać, jak stolica II RP zmieniała i rozwijała się w ciągu zaledwie 20 lat pomiędzy dwiema wojnami oraz czym na co dzień i od święta żyła warszawska ulica.

Była to największa z dotychczasowych wystaw DSH: pokazaliśmy ponad 300 zdjęć wyeksponowanych na specjalnie zaprojektowanej instalacji plenerowej na skwerze ks. Jana Twardowskiego oraz w obu galeriach we wnętrzu. Dwa zespoły projektantów pracowały nad wyjątkową oprawą graficzną, a Marcin Masecki skomponował utwór inspirowany zdjęciami z wystawy, który towarzyszył zwiedzającym. Oprócz fotografii i multimediiów (slajdy, archiwalne filmy) ważnym elementem wystawy były teksty eksperckie autorstwa m.in. reportera Filipa Springera i architekta Grzegorza Miki. Wystawie towarzyszył katalog.

2. *Wielkopoleanie ku niepodległości – w stulecie zwycięskiego powstania 1918–1919.*

28 grudnia 2018 – 11 stycznia 2019 roku; plac Zamkowy; organizator: Wielkopolskie Muzeum Niepodległości, partner: Dom Spotkań z Historią.

Instalacja plenerowa prezentowana na placu Zamkowym z okazji 100. rocznicy zwycięskiego powstania wielkopolskiego. Dom Spotkań z Historią jako oficjalny gospodarz ze strony Warszawy gościł wystawę Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości oraz uczestniczył w obchodach poprzez współorganizację w przestrzeni DSH wydarzeń towarzyszących ekspozycji – pokazu filmów o powstaniu z dyskusją, zajęć edukacyjnych dla rodzin z dziećmi, pokazu broni przez ułanów ubranych w stroje z epoki oraz panelu popularno-naukowego dotyczącego pamięci oraz różnic w odbiorze powstania wielkopolskiego na Mazowszu i w Wielkopolsce.

3. *Nasze bojownice. 100-lecie praw wyborczych Polek.*

12 stycznia – 28 lutego 2019 roku; Galeria W-Z; organizatorzy: Dom Spotkań z Historią, Fundacja na rzecz Równości i Emancypacji STER, Fundacja Warszawa jest kobietą.

W 100-lecie uzyskania przez kobiety praw wyborczych zaprezentowaliśmy wystawę opowiadającą o bohaterkach tamtych wydarzeń i historii ich walki. Wystawa *Nasze bojownice* ukazywała sylwetki głównych protagonistek ruchu kobiecego na ziemiach polskich. Można było też obejrzeć ówczesne ulotki, plakaty, ogłoszenia i wycinki z prasy kobiecej. Narrację oparto na tekstach źródłowych uzupełnionych cytatami działaczek i ich współczesnymi portretami autorstwa Beaty Sosnowskiej. Przywrócenie wystawy po krótkiej przerwie zainaugurowało stałą obecność DSH w przestrzeni ekspozycyjnej przy Trasie W-Z.

4. *Radne warszawskie. 100-lecie kobiet w Radzie Miasta.*

7 marca – 6 maja 2019 roku; plac Defilad; organizatorzy: Dom Spotkań z Historią i Rada m.st. Warszawy.

Wystawa zorganizowana z inicjatywy Rady m.st. Warszawy z okazji 100. rocznicy pierwszych wyborów do rady miasta w niepodległej Polsce, w których kobiety mogły ubiegać się o mandat. Celem autorek, Anny Czerwińskiej i Agnieszki Grzybek, było przypomnienie sylwetek i dorobku warszawskich radnych oraz pokazanie udziału kobiet w Radzie m.st. Warszawy na tle kształtowania się niezależnego polskiego samorządu, a także ich szerszej działalności społecznej i politycznej. Szczególne miejsce poświęcono najaktywniejszym radnym – dziś postaciom w większości zapomnianym – wśród których wyróżniały się m.in. dr Justyna Budzińska-Tylicka, lekarka-społeczniczka, założycielka pierwszej w Polsce poradni na rzecz świadomego macierzyństwa, przewodnicząca Komisji Opieki Społecznej, Zofia Praussowa – inspektorka pracy i posłanka na Sejm RP, przewodnicząca Komisji Opieki Społecznej, Konstancja Jaworowska, Estera Alter-Iwińska, Ludwika Jahołkowska-Koszutska. Wystawie towarzyszyła broszura.

5. *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie.*

21 marca – 9 czerwca 2019 roku; organizator: Dom Spotkań z Historią, partnerzy: Agencja Gazeta, Galeria Le Guern, Związek Polskich Artystów Fotografików.

Wystawa zdjęć jednego z najwybitniejszych polskich fotografów, współtwórcy powojennego fotoreportażu w Polsce i warszawiaka, który od kilkudziesięciu lat nie rozstaje się z aparatem. Ekspozycja przygotowana w związku z 90. urodzinami Tadeusza Rolkego była pierwszą tak dużą prezentacją jego warszawskich fotografii. Wielowątkowa opowieść o stolicy lat 50. i 60. – od obrazów zrujnowanego po wojnie miasta, odbudowującego się w socrealistycznym gorsecie, poprzez reportaże z życia mieszkańców, fascynację modą, pięknymi dziewczynami i skuterami marki Lambretta, po zapis życia artystycznego i towarzyskiego, portrety ludzi kultury i sztuki. Z tym obrazami kontrastowały zdjęcia komunistycznych polityków, propagandowych hasel i portretów Marksa widocznych w krajobrazie miasta, które także wykonywał w tamtym czasie fotograf.

Kuratorzy wystawy, Anna Brzezińska i Małgorzata Purzyńska, wspólnie z autorem wybrały z jego bogatego archiwum ponad 150 zdjęć. To przede wszystkim zdjęcia z okresu, gdy Tadeusz Rolke współpracował z pismami „Stolica”, „Polska”, „Ty i Ja” oraz „Przekrój”. Czarno-białe fotografie o walorach poznawczych i artystycznych, zdjęcia reporterskie, portrety znanych osób (m.in. Zbigniewa Cybulskiego, Ewy Demarczyk, Kaliny Jędrusik, Tadeusza Kantora, Tadeusza Konwickiego, Aliny Szapocznikow, Małgorzaty Braunek) oraz fotografie modowe. Na wystawie zaprezentowano również wybrane kolorowe zdjęcia z późniejszych lat. Ekspozycję uzupełniły nagrania z autorem opowiadającym o swoich zdjęciach i wspomnieniach związanych ze stolicą, a także jego pierwszy aparat – Zeiss Ikon Baby Box Tengor oraz oryginalne numery tygodnika „Stolica”, dla którego zrealizował wiele materiałów – reportaże, fotoeseje i zdjęcia okładkowe. Wystawie towarzyszył album.

6. *Odzyskana. Fotoreportaż z Warszawy 1918–1939 na Budapest Photo Festival.*

28 marca – 20 maja 2019 roku; Instytut Polski w Budapeszcie.

Na wystawę do stolicy Węgier kuratorzy – Katarzyna Madoń-Mitzner i Anna Brzezińska – wybrały 49 zdjęć z ekspozycji warszawskiej, dzięki czemu każdy z jej działów był reprezentowany poprzez kilka fotografii. Wersja przygotowana do Budapesztu była dostępna w trzech językach – pol-

skim, angielskim oraz węgierskim. Wybór został uzupełniony przez kilka fotogramów z plenerowej części warszawskiej wystawy. Tak przygotowana ekspozycja została zgłoszona przez Instytut Polski w Budapeszcie do Budapest Photo Festival. Wystawa została uznana za jedną z najlepszych podczas festiwalu.

7. Plakaty wyborcze „Solidarności”.

4 czerwca – 28 lipca 2019 roku, Galeria W-Z; organizator: Dom Spotkań z Historią.

Wystawa przygotowana z okazji 30. rocznicy wyborów 4 czerwca 1989 roku – pierwszych częściowo wolnych wyborów do sejmu – prezentuje wybór plakatów wyborczych „Solidarności” z kolekcji Joanny Fabisiak. Swoją kolekcję stworzyła w czasie kampanii 1989 roku, zbierając plakaty w siedzibach Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, jak również zrywając je ze ścian czy znajdując je na śmietnikach. Na wystawie można zobaczyć nie tylko kultowe już projekty Tomasza Sarneckiego, Andrzeja Budka czy Marcina Stępnia, lecz także prace nieznanymi twórców, drukowane w bardzo małym nakładzie, a nawet pisane ręcznie.

8. C'est la guerre! Varsovie en septembre 1939 sur les photographie de Julien Bryan.

14 czerwca – 14 lipca 2019 roku; ogrodzenie parku przy placu du Temple, Paryż; organizator: Dom Spotkań z Historią, partnerzy: m.st. Warszawa, Instytut Polski w Paryżu, merostwo III dzielnicy Paryża.

W związku z przypadającą w 2019 roku 80. rocznicą wybuchu II wojny światowej prezentujemy francuskiej publiczności poruszające zdjęcia amerykańskiego filmowca i fotoreportera Juliena Bryana. Kiedy Polska została zaatakowana przez Niemcy 1 września 1939 roku, podjął on decyzję, by udać się do oblężonej Warszawy, którą odwiedził już raz – trzy lata wcześniej. Dotarł do stolicy ostatnim pociągiem 7 września i przez kolejne 14 dni fotografował w poruszający sposób niemal wyłącznie skutki działań wojennych dla mieszkańców miasta. Wystawa przygotowana w ramach jubileuszowej 10. edycji festiwalu *Varsovie s'invite à Paris*.

9. Przełom w kadrze 1989.

7 czerwca – 4 sierpnia 2019 roku; organizator: Dom Spotkań z Historią.

Opis wystawy w części dotyczącej obchodów 30. rocznicy częściowo wolnych wyborów do sejmu.

10. Amerykanie w Polsce 1919–1947.

18 czerwca – 6 października 2019 roku; organizator: Dom Spotkań z Historią, partnerzy: Ambasada USA w Polsce, American Center Warsaw.

Wystawa zrealizowana z okazji stulecia nawiązania stosunków dyplomatycznych między Stanami Zjednoczonymi a Polską autorstwa Jana Romana Potockiego i Vivian Reed. Początki zawiązywania się relacji między dwoma państwami oraz ich kształtowanie się w burzliwych czasach dwóch wojen i ustalania nowego porządku w Europie stały się tłem dla opowieści o relacjach międzyludzkich, solidarności i pomocy. Prezydent Thomas Woodrow Wilson i Herbert Hoover stali się dla Polaków w czasie II RP uosobieniem przyjaźni i pomocy, ale to niejedyni Amerykanie, którzy zaangażowali się w pracę na rzecz odbudowy naszego kraju. Autorzy wystawy, Polak i Amerykanka,

przedstawiają sylwetki 14 takich osób. Należeli oni w większości do pokolenia Amerykanów, którzy przybyli do Polski wraz z Herbertem Hooverem na początku lat 20. XX wieku. Byli to często młodzi i ideowo nastawieni ludzie, których celem była pomoc w odrodzeniu i odbudowie niepodległości naszego kraju.

Wystawa składa się z 7 rozdziałów i 14 sylwetek. Całość zilustrowano około setką starannie wybranych zdjęć z archiwów amerykańskich. Na ekspozycji znajdują się także multimedia – dziewięć ekranów wyświetlających zdjęcia i film, a także kiosk multimedialny, na którym można przekartkować strony albumu dziękczynnego dla Herberta Hoovera z 1920 roku. W przygotowaniu katalog do wystawy.

11. Marsz, marsz Batory.

28 czerwca – 19 lipca 2019 roku; alejka wzdłuż skweru ks. Jana Twardowskiego; organizatorzy: Oficyna Wydawnicza Oryginały, Dom Spotkań z Historią, partnerzy: miasto Gdynia, Muzeum Emigracji w Gdyni, Narodowe Muzeum Morskie w Gdyni, Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą „Polonika”, Program „Niepodległa”.

Wystawa składa się z 17 wielkoformatowych plansz, zawierających wyjątkowe fotografie zebrane podczas pracy nad książką pod tym samym tytułem przez autorki – Barbarę Caillot i Aleksandrę Karkowską. Fotografie pochodzą z prywatnych archiwów pasażerów, członków załogi oraz pasjonatów legendarnego transatlantyku. Większość ze zdjęć nie była dotąd nigdzie publikowana. Zaprezentowane teksty to fragmenty wypowiedzi pasażerów, których pamięć o Batorym jest wciąż żywa, wzbudza wielkie emocje, czasem śmiech, czasem łzy, pomimo upływu wielu lat. Cytaty zilustrowane fotografiami stanowią spójną opowieść o wyjątkowej podróży, często podróży życia.

IMPRESARIAT KRAJOWY I ZAGRANICZNY

- *Krzysztof Miller. Rok 1989*, 17 stycznia – 16 lutego, miejsce: Tarnowskie Centrum Kultury.
- *Na nowo. Warszawiacy 1945–1955*, 17–25 stycznia, miejsce: Kutnowski Dom Kultury.
- *Krzysztof Miller. Rok 1989*, 15 marca – 4 kwietnia, miejsce: Kutnowski Dom Kultury.
- *Nasze bojownice. Stulecie praw wyborczych kobiet*, 8–29 marca, miejsce: Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Jelcz-Laskowice.
- *Bagaż osobisty. Po marcu*, 4–31 marca, miejsce: Wolskie Centrum Kultury.
- *Polacy z wyboru*, 1–30 kwietnia, miejsce: Wolskie Centrum Kultury.
- *Nasze bojownice. Stulecie praw wyborczych kobiet*, 15 kwietnia – 12 maja, miejsce: Miejski Dom Kultury, Zgorzelec.
- *Afrykanie w PRL*, 15–30 kwietnia, miejsce: Wolskie Centrum Kultury.
- *Krzysztof Miller. Rok 1989*, 8–31 maja, miejsce: Wolskie Centrum Kultury.
- *Wielka Wojna na Wschodzie*, 25 kwietnia – 31 maja, miejsce: Oława.
- *Paderewski*, 21–28 czerwca; miejsce: Biblioteka Polska, Paryż, Francja.

SPOTKANIA, DEBATY, WERNISAŻE, SPACERY, WYDARZENIA SPECJALNE

W I połowie 2019 roku organizowaliśmy przede wszystkim wydarzenia popularyzujące historię Warszawy i jej mieszkańców, towarzyszące naszym dwóm wystawom prezentowanym w siedzibie DSH (*Odzyskana. Fotoreportaż z Warszawy 1918–1939* i *Tadeusz Rolke. Fotografie Warszawskie*).

Do współpracy zapraszaliśmy cenionych specjalistów, łączących wybitne kompetencje z predyspozycjami popularyzatorskimi. Naszymi gośćmi i współpracownikami byli historycy, dokumentaliści, świadkowie historii, warsawianie, dziennikarze, reżyserzy, pisarze, fotografowie, aktorzy, przedstawiciele środowisk i organizacji podejmujących problematykę związaną z historią XX wieku.

CYKLE WOKÓŁ WYSTAW: ODZYSKANA. FOTOREPORTAŻ Z WARSZAWY 1918–1939 I TADEUSZ ROLKE. FOTOGRAFIE WARSZAWSKIE

- 20 stycznia: Orowadzanie kuratorskie po wystawie *Odzyskana*.

Po wystawie oprowadzały kuratorki: Anna Brzezińska i Katarzyna Madoń-Mitzner, a o artystycznym spojrzeniu na miasto i zdjęciach m.in. Jana Bułhaka oraz Zofii Chomętowskiej opowiedział Tomasz Kubaczyk. O

- 23 stycznia: *Warszawa w budowie. Plany architektoniczne miasta 1918–1939*.

Jakie zmiany przechodziła stolica w dwudziestoleciu międzywojennym? Jak teraz wyglądałaby Warszawa, gdyby wprowadzono projekty architektoniczne z II RP? Jak daleko sięgały modernistyczne plany odbudowy Warszawy? Na te i inne pytania odpowiedział Grzegorz Mika – architekt, warsawianista, autor strony *Warszawski Modernizm 1905–1939*. Spotkanie poprowadziła Martyna Obarska.

- 9 lutego: Orowadzanie kuratorskie po wystawie *Odzyskana*.
- 12 lutego: Anonse, afisze, murale – rzecz o międzywojennej reklamie.

Podróż po „reklamowej” stronie międzywojennej Warszawy. Na zdjęciach z wystawy wytropiliśmy międzywojenne formy reklamy i porównaliśmy ze współczesnymi. Podczas spotkania omówiliśmy wpływ reklamy na krajobraz miejski sto lat temu i teraz.

- 14 lutego: *Milosne Bingo*.

Rozgrywka inspirowana kultową grą bingo. Zamiast kart z liczbami gracze otrzymali plansze z hasłami dotyczącymi miłości w dwudziestoleciu międzywojennym i wystawy *Odzyskana. Fotoreportaż z Warszawy 1918–1939*. Prowadzący odczytywał nie hasła, które znajdują się na planszy, lecz ich definicje. Tablica z ich wytłumaczeniem znajdowała się w sali – na wypadek większych kłopotów ze znajomością pojęć i słów. Wygrywał gracz, który pierwszy zakreślił sekwens/linię/wzór odpowiednio odgadniętych słów.

- 23 lutego: *Miasto opowiedziane kadrem. Co mówią zdjęcia międzywojennej Warszawy?*

Ile informacji możemy wyczytać z pierwszego, drugiego i dalszego planu zdjęć z wystawy – z punktu widzenia warsawianistycznego, społecznego, obyczajowego? Opowiedział o tym Ryszard Mączewski, autor podpisów i komentarzy do wystawy, założyciel portalu *Warszawa1939.pl*.

- 23 lutego: Orowadzanie kuratorskie *Odzyskana... i jeszcze więcej odzyskanej*.

Materiały, które nie trafiły na wystawę, potrafią opowiedzieć kolejne, fascynujące historie. Daliśmy im szansę te historie opowiedzieć. Naszych gości zaprosiliśmy na prezentację zdjęć, które nie zmieści-

ły się na wystawie. Publiczności przedstawiły je kuratorki Katarzyna Madoń-Mitzner i Anna Brzezińska.

- 23 lutego: Inne spojrzenie, czyli jak fotografowano Warszawę w okresie 1918–1939?

Międzywojenna fotografia Warszawy to nie tylko ta na potrzeby prasowej ilustracji i reportażu. To także pionierska fotografia artystyczna, prekursorzy fotoreportażu jako samodzielnej formy oraz poszukiwania formy i techniki z zapierającymi dech efektami. O takiej fotografii opowiedział Tomasz Kubaczyk – kurator małej galerii artystycznej wystawy *Odzyskana*.

- 24 lutego: Orowadzanie kuratorskie po wystawie *Odzyskana* i analiza wybranych zdjęć.

Po wystawie oprowadzili kuratorzy i autorzy wystawy: Katarzyna Madoń-Mitzner, Anna Brzezińska, Ryszard Mączewski, Tomasz Kubaczyk.

- 24 lutego: „*Kreśliliśmy plany, robiliśmy szkice wielkiej Warszawy*”. *Jak Starzyński Warszawę prowadził w nowoczesność*

Nowe mieszkania i moda na nowoczesne wnętrza, komunikacja miejska, plany architektoniczne, oświetlenie, zieleń miejska i inne metropolitalne inwestycje – w ramach spotkania rozmawialiśmy o unowocześnianiu Warszawy w drugiej połowie lat 30. O tym, co udało się zrealizować za prezydentury Stefana Starzyńskiego, opowiedzieli Maja i Jan Łozińscy, autorzy książki „*W przedwojennej Polsce. Życie codzienne i niecodzienne*”.

- 24 lutego: *Ile lat, tyle miast! Jak zmieniała się Warszawa w 20-leciu międzywojennym?*

Jak wyglądała Warszawa w 1918 roku? A jak w roku 1939? Jak zmieniało się miasto w trakcie dwudziestolecia? Gościem spotkania był Jerzy S. Majewski – varsavianista, publicysta, dziennikarz, autor cyklu artykułów „*Warszawa nieodbudowana*” publikowanych na łamach „*Gazety Stołecznej*” oraz wielu książek i albumów o Warszawie.

- 24 lutego: „*Niepodległość*” – pokaz filmu.

Film dokumentalny oparty na zrekonstruowanych i pokolorowanych archiwach z lat 1914–1923. Pokaz poprzedziła prelekcja z udziałem Mirosława Borka, autora scenariusza i producenta kreatywnego „*Niepodległości*”, który przybliżył proces kolorowania starych zdjęć.

- 21 marca: Wernisaż wystawy z udziałem Tadeusza Rolkego i z kuratorem wystawy.
- 23 i 24 marca oraz 13 i 14 kwietnia: Orowadzanie kuratorskie po wystawie *Tadeusz Rolke*. Przewodzenie: Anna Brzezińska i Małgorzata Purzyńska – kuratorki wystawy.
- 12 i 26 maja: *W-wa, skutery i bajery. Spacer śladami fotografii Tadeusza Rolke*

Czy po ulicy Chmielnej jeżdżą jeszcze lambretty? Jak odbudowywała się powojenna Warszawa i gdzie znajdziemy ślady socrealizmu w architekturze? Które z powstałych wtedy budynków przetrwały do dziś? Podczas spaceru przyjrzelśmy się architekturze, modzie i kulturze lat 50. i 60., a trasę wyznaczyły nam zdjęcia z wystawy *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie*. Spacerzy poprowadziła przewodniczka warszawska Marta Gawryluk.

- 9 czerwca: Finisaż wystawy O. Oprowadzanie kuratorskie po wystawie *Tadeusz Rolke*.

SPOTKANIA I CYKLE W RAMACH WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I JEDNOSTKAMI NAUKOWO-BADAWCZYMI (7)

- 4 kwietnia: „Memoriał” wobec polskich ofiar sowiezizmu (1989–2019).

Spotkanie z Aleksandrem Gurjanowem, przedstawicielem NIPC „Memoriał” z Moskwy, wybitnym badaczem represji Sowietów wobec obywateli polskich, a także Zbigniewem Gluzą, prezesem Ośrodka KARTA, polskiego partnera NIPC „Memoriał” (od 1992 roku). Prowadzenie: red. Waclaw Radziwinowicz.

- 29 maja: Afrykanin w Warszawie.

Gośćmi spotkania były osoby pochodzenia afrykańskiego mieszkające w Polsce: Inedes Mabounda z Republiki Konga, Yaya Samaké z Mali, Dúnia Pacheco z Angoli, Stephano Sambali z Tanzanii i Ene Mercy Daniluk z Nigerii, a także profesor Eugeniusz Rzewuski, polski afrykanista i dyplomata, a także Dominik Derlicki z fundacji Habitat for Humanity Poland, zajmującej się rozwiązywaniem problemów mieszkaniowych. Spotkanie poprowadzili Mamadou Diouf z fundacji „Afryka Inaczej” oraz dr Paweł Średziński, dziennikarz, historyk i politolog. Wydarzenie odbyło się w ramach dorocznych obchodów Dnia Jedności Afrykańskiej i sfinansowano je ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu BUILD Solid Ground.

W 2019 roku kontynuowaliśmy rozpoczęty jesienią 2017 roku cykl *Spojrzenia na terroryzm*. Inicjatorem i partnerem cyklu było Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas. Cykl miał na celu przybliżenie historii terroryzmu oraz pokazanie jego złożoności z perspektywy różnych nauk. Spotkania stanowiły okazję do dyskusji o ewolucji terroryzmu i analogiach pomiędzy wydarzeniami XX wieku a współczesnymi wyzwaniami:

- 18 stycznia: Pododdziały kontrterrorystyczne – fizyczne zwalczanie terroryzmu.

Choć władze współczesnych państw skupione są przede wszystkim na zapobieganiu terroryzmowi, komponent fizycznej walki pozostaje koniecznym elementem każdego systemu bezpieczeństwa antyterrorystycznego. Historia powstawania tego komponentu oraz ewolucja narzędzi, taktyk i technik wykorzystywanych w walce z terroryzmem była przedmiotem naszej dyskusji. Spotkanie poprowadził Krzysztof Liedel, dyrektor Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas.

- 15 lutego: Zwalczanie finansowania terroryzmu.

Ze względu na wielość źródeł finansowania działalności ugrupowań terrorystycznych (od powiązanej z nim przestępczości zorganizowanej, w tym handlu ludźmi, bronią i narkotykami, przez gromadzenie środków od zwolenników niezaangażowanych bezpośrednio w fizyczne ataki, aż po przejmowanie przez organizacje takie jak ISIS zasobów z zajętych terytoriów) jest to niezwykle złożony problem. Odcięcie finansowania stanowi jednocześnie jedno z najbardziej efektywnych narzędzi walki z samym terroryzmem. Prowadzenie: Paulina Piasecka, zastępca dyrektora Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas.

- 22 marca: Walka z terroryzmem w cyberprzestrzeni.

W zdigitalizowanym świecie organizacje terrorystyczne efektywnie wykorzystują różnorodne metody komunikacji, szkolenia i radykalizacji. Cyberprzestrzeń to jedno z najbardziej dynamicznych pól konfrontacji z zagrożeniem terrorystycznym. Przeciwdziałanie tym zjawiskom wymaga zarówno eksperytyzy w obszarze IT, teorii, komunikacji, jak i przebiegu psychologicznych procesów radykalizacji. Spotkanie poprowadziła Paulina Piasecka, zastępca dyrektora Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas.

- 26 kwietnia: Współpraca międzynarodowa w walce z terroryzmem.

Ze względu na globalny charakter terroryzmu walka z tym zjawiskiem jest niemożliwa bez współpracy międzynarodowej. W ramach spotkania rozmawialiśmy o działaniach organizacji międzynarodowych (ONZ, Rady Europy, Unii Europejskiej) oraz o bilateralnym współdziałaniu państw. Tematem dyskusji były także działania międzynarodowych instytucji umożliwiających współpracę służb bezpieczeństwa i porządku publicznego. Spotkanie poprowadziła Katarzyna Dąbrowska, sekretarz Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas.

- 17 maja: Komunikacja społeczna i edukacja w walce z terroryzmem.

Tematem spotkania były mechanizmy tworzone przez poszczególne państwa w celu komunikowania się z obywatelami i zwiększania odporności społeczeństw na zagrożenia terrorystyczne. Rozmawialiśmy też o narzędziach edukacyjnych i szkoleniowych, a także informacyjnych, które umożliwiają minimalizowanie psychologicznych skutków ataków terrorystycznych oraz prowadzenie dialogu z obywatelami. Spotkanie poprowadziła Katarzyna Dąbrowska, sekretarz Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas.

BAL Z HISTORIĄ NA ZAKOŃCZENIE KARNAWAŁU

- 2 marca: Sobotni bzik. Bal w rytmie rock'n'rolla lat 50.

Zainspirowani wystawą zdjęć Tadeusza Rolkego przenieśliśmy się do lat 50. XX wieku. Przywoływaliliśmy je poprzez muzykę, modę, tańce, filmy i zabawy karnawałowe. Oprawę muzyczną wydarzenia zapewnili DJ-e z Soul Service, a do wspólnych tańców i nauki salsy, rock'n'rolla i lindy hop zaprosili pochodzący z Brazylii Marcos de Lima i Wanda Grabowska. W programie wieczoru odbyło się również retro karaoke, podczas którego chętni mogli publicznie zaśpiewać takie hity, jak „Stand By Me”, „Hit the Road, Jack” czy „Love Me Tender”.

NOC MUZEÓW W WARSZAWIE

- 18 maja: Noc muzeów z Tadeuszem Rolkiem.

Bohaterem tegorocznej Nocy Muzeów w DSH był Tadeusz Rolke i jego zdjęcia prezentowane na wystawie *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie*. Spotkaniom ze słynnym fotografem towarzyszyły warsztaty z robienia kapeluszy, podczas których nasi goście mogli stworzyć dla siebie różnego rodzaju nakrycia głowy inspirowane latami 50. i 60., a także występy zespołu Blues Junkers. Oprócz wyżej wymienionych atrakcji Centrum Kultury Filmowej im. Andrzeja Wajdy przygotowało fragmenty Polskiej Kroniki Filmowej, które zabrały naszych gości w sentymentalną podróż do Warszawy przeszłości.

Tematy spotkań (5): *Fotografie warszawskie* – rozmowa z Tadeuszem Rolkiem o prezentowanej w DSH wystawie; *Moja namiętność* – rozmowa z Tadeuszem Rolkiem o życiu i fotografii; *Jutro będzie lepiej* – rozmowa z Tadeuszem Rolkiem o cyklu fotografii z przełomu lat 80. i 90.; *Fenomen Barbary Hoff* – Aleksandra Boćkowska o fenomenie mody w tygodniku „Przekrój” i marce Hoffland; *Jak ubierały się artystki?!* – Aleksandra Boćkowska o modnych warszawiankach lat 50. i 60.

---

4 VI WYBRALIŚMY WOLNOŚĆ

Od 2009 roku Dom Spotkań z Historią (DSH) organizuje dla mieszkańców Warszawy obchody święta wolności pod nazwą *4 VI wybraliśmy wolność* w rocznicę pierwszych częściowo wolnych wyborów, które odbyły się 4 czerwca 1989 roku. Od czterech lat przypominamy uczestników i świadków tamtych wydarzeń oraz podkreślamy, jak fundamentalne znaczenie miały one dla historii Polski. W 2019 roku świętowaliśmy okrągłą 30. rocznicę obchodów wyborów z 1989 roku i z tej okazji DSH przygotował cykl wydarzeń z koncertem na placu Defilad na czele. W ramach obchodów DSH wydał również trzy publikacje rocznicowe oraz zrealizował dwa filmy dokumentalne.

WYDARZENIA ZORGANIZOWANE W RAMACH 30. ROCZNICY OBCHODÓW WYBORÓW Z 4 CZERWCA 1989 ROKU

- 1 czerwca, **DZIEŃ DZIECKA**: *Pajdokracja tv: wiadomości z krainy dzieci*.

Rodzinne warsztaty, podczas których dzieci w wieku od 6 lat wraz z opiekunami wymyśliły i stworzyły najprawdziwsze, telewizyjne wiadomości. Uczestnicy warsztatów wcielili się w role prezenterów i prezenterek, redaktorów i redaktorek, realizatorów i realizatorek, aby wspólnie nagrać serwis informacyjny, który obejrzeliby wszyscy zgromadzeni. Miejsce: plac Defilad.

- 1 czerwca: **PREMIERA KSIĄŻKI**: *Historyjki o tym, jak Polacy wybrali wolność*.

Historię Polski lat 1945–1989 opowiadają *Historyjek* i *Historyjka* narysowane przez legendarnego Bohdana Butenkę, autora komiksów i książek, oraz dr Anna Ziarkowska z Domu Spotkań z Historią. Miejsce: plac Defilad. Szczegółowy opis w ramach „Edukacji”.

- 1 czerwca: **DEBATA**: *Wolność w kulturze*.

Jesienią 2018 roku specjalna sprawozdawczyni ONZ profesor Karima Bennoune, ekspertka ds. praw człowieka, opublikowała raport, w którym stwierdziła, że wolność kultury w Polsce jest zagrożona. Co się zdarzyło w Polsce, że po 30 latach znowu rozmawiamy o wolności artystycznej i wolności w kulturze? Debatę poprowadziła Beata Chmiel, menedżerka kultury, sygnatariuszka Paktu dla Kultury i współinicjatorka ruchu Obywatele Kultury i Kultury Niepodległej. Goście: Agnieszka Holland – reżyserka filmowa, Katarzyna Kozyra – artystka utożsamiana z nurtem sztuki krytycznej, autorka takich prac, jak „Piramida zwierząt”, „Olimpia” czy „Łaźnia męska”, Karolina Maciejaszek – reżyserka teatralna, performerka, aktywistka, dr Jakub Dąbrowski – prawnik i historyk sztuki, współautor monografii o cenzurze w sztuce polskiej po 1989 roku. Miejsce: plac Defilad.

- 2 czerwca: **DEBATA**: *Przełom kobiet*.

Ostatnie 30 lat to czas ujawnienia kobiet w życiu publicznym. Ogłoszony przez prezydenta Warszawy program „Warszawa dla kobiet” jest tego najlepszym dowodem. W czasie dyskusji skupiono się na ostatnim 30-leciu wolności widzianej oczami kobiet. W debacie udział wzięli m.in.: Ludwika Wujec,

Janina Jankowska, Joanna Szczepkowska, prof. Małgorzata Fuszara. Prowadzenie: Beata Chmiel, miejsce: plac Defilad.

- 2 czerwca: AKCJA: *Toast za wolność i „Niespodzianka 89”*.

Tradycyjny toast za wolność i pokaz filmu „Niespodzianka” w reżyserii Agnieszki Uścińskiej i Jarosława Wątor. O wydarzeniach sprzed 30 lat opowiedzieli w filmie ich uczestnicy i świadkowie. Tytuł filmu nawiązuje do legendarnej „Niespodzianki”, czyli biura wyborczego Komitetu Obywatelskiego „Solidarności”. Miejsce: plac Konstytucji.

- 3 czerwca: ŚNIADANIE WOLNOŚCI: *Słodki smak wolności. Co dał Polsce rok 1989?*

Śniadanie Wolności zorganizowane zostało w ramach projektu Katarzyny Bosackiej „Menu Wolności”. Gośćmi spotkania byli m.in. prezydent m.st. Warszawy Rafał Trzaskowski, Agnieszka i Marcin Kręgliccy (warszawscy restauratorzy, który pierwszą ze swoich restauracji założyli właśnie w 1989 roku), Elżbieta Moczarska (założycielka Młodzieżowych Klubów Historycznych im. Kazimierza Moczarskiego, prezeska Fundacji im. Zofii i Kazimierza Moczarskich) oraz młodzież z warszawskich liceów. Miejsce: plac Defilad.

- 4 czerwca: KONCERT: *Wybraliśmy Wolność. Smolik x Goście*.

4 czerwca 2019 roku minęło 30 lat od wyborów z 1989 roku. Z tej okazji Dom Spotkań z Historią zorganizował w Warszawie koncert i zabrał warszawiaków w muzyczną podróż z wolnością. Koncert odbył się pod kierownictwem artystycznym Smolika, który wspólnie z gośćmi wykonał polskie utwory o wolności. W koncercie udział wzięli: Jan Benedek, Olaf Deriglasoff, Mela Koteluk, Laboratorium Pieśni, Tomek Lipiński, Katarzyna Nosowska, Skubas, Muniak Staszczuk, Justyna Święs, Vienio, Daria Zawiałow oraz zespół w składzie: Andrzej Smolik – aranżacje, instrumenty klawiszowe, moog, elektronika itp., Paweł Krawczyk – gitary, Michał Gołąbek – gitary, Olaf Deriglasoff – bas, Aleksander Orłowski – perkusja. Sekcja dęta pod kierownictwem Dariusza Plichty. Koncert poprowadził Piotr Metz.

- 2, 4, 5 czerwca: *Pożar w Burdelu: Herosi transformacji. Ostateczne starcie*. Musical fantastyczno-naukowy. Miejsce: Mała Warszawa, ul. Otwocka 14.

Tematem przewodnim kolejnego odcinka Pożaru w Burdelu była transformacja, a dokładnie jej awengersi – superbohaterowie, którzy w 30. rocznicę odzyskania wolności zebrali się w opuszczonym Parku, by ogłosić II Plan Balcerowicza. Napędem PKB miały być popkultura i rozrywka. Scenariusz i reżyseria: Michał Walczak, muzyka: Andrzej Izdebski, Wiktor Stokowski, postacie: Leszek Balcerowicz (Michał Meyer), Lech Wałęsa (Rafał Derkacz), Danuta Wałęsowa (Monika Babuła), Metrowoman (Karolina Czarna), Michael Jackson (Krzysztof Broda-Żurawski), Andy Warhol (Ralph Kaminski). Zdaniem reżysera Pożaru w Burdelu – Michała Walczaka, w świecie przeciążonym informacjami to współczesny teatr muzyczny jest najlepszym medium dla głębokiej i równocześnie masowej rozmowy o historii Polski.

- 7 czerwca: WERNISAŻ WYSTAWY: *Przełom w kadrze 1989*.

Wystawa plenerowa z okazji obchodów 30. rocznicy wyborów 4 czerwca 1989 roku prezentująca zdjęcia prasowe dokumentujące tamte wydarzenia. Ten niezwykły czas miał niezwykłych kronikarzy, których prace doskonale oddają atmosferę i relacjonują zmiany zachodzące w Polsce oraz na świecie.

Na wystawie zaprezentowane zostały zdjęcia m.in. Wojciecha Druszcza, Chrisa Niedenthala, Anny Pietuszek, Czarka Sokołowskiego, Krzysztofa Millera, Erazma Ciołka, Jarosława Stachowicza, Jacka Domińskiego i Anny Beaty Bohdziewicz. Ekspozycję można było zobaczyć na skwerze ks. Jana Twardowskiego. Kuratorkami wystawy były: Anna Brzezińska i Katarzyna Puchalska. Podczas wernisazu odbył się premierowy pokaz filmu „Przełom w kadrze” w reżyserii Agnieszki Uścińskiej i Jarosława Wątor.

PUBLIKACJE ROCZNICOWE

- **KSIĄŻKA DLA DZIECI** *Historyjki o tym, jak Polacy wybrali wolność*. Oprawa twarda, format: 330 x 235 mm, 44 strony.

Historyjki o tym, jak Polacy wybrali wolność to trzecia książka z serii, której bohaterami są dwa sympatyczne zwierzątka – Historyjka i Historyjek. Opowieść o historii Polski lat 1945–1989, trudnej drodze do odzyskania wolności, Okrągłym Stołem, pierwszych demokratycznych wyborach i życiu Polaków w tym burzliwym okresie osnuta jest wokół historycznych faktów i wspomnień. Została opracowana przez dr Annę Ziarkowską z DSH i zilustrowana przez Bohdana Butenkę. Książka adresowana jest do dzieci w wieku od 6 do 12 lat, ich rodziców i nauczycieli. Tłumaczy różne pojęcia, takie jak: żelazna kurtyna, wolność słowa, cenzura, podziemna prasa, godzina milicyjna, komunizm czy demokracja. Wśród licznych wątków pojawiają się też te związane z codziennym życiem i ówczesnymi realiami – m.in. czym jest Pewex, kto to jest cinkciarz czy dlaczego cukier i inne produkty były na kartki.

- **KATALOG DO WYSTAWY** *Przełom w kadrze 1989*. Oprawa miękka, format: 210 x 250 mm, 64 strony.

Katalog zawiera zdjęcia prasowe z 1989 roku oddające atmosferę i relacjonujące zmiany zachodzące w Polsce oraz na świecie. Autorzy zdjęć: Wojciech Druszczyk, Chris Niedenthal, Anna Pietuszek, Cezary Sokołowski, Krzysztof Miller, Erazm Ciołek, Jarosław Stachowicz, Jacek Domiński i Anna Beata Bohdziewicz.

- **BROSZURA EDUKACYJNA** *Przełom 1989*. Oprawa miękka, format: 350 x 60 mm, 64 strony.

Kompendium wiedzy o przełomie 1989 roku. Publikacja za pośrednictwem szczegółowego kalendarium i świadectw źródłowych oraz zdjęć archiwalnych odpowiada na podstawowe pytania: czym była PRL, a czym stała się wolna Polska, i na tym tle charakteryzuje fenomen wydarzeń symbolizowanych datą 4 czerwca 1989 roku.

PRODUKCJE FILMOWE I RELACJE WIDEO

- *Niespodzianka '89*, reżyseria Agnieszka Uścińska, Jarosław Wątor (dok. 40 min).

Filmowy zapis wydarzeń sprzed 30 lat w relacjach ich świadków i uczestników, którzy opowiadają m.in. o: obradach Okrągłego Stołu, kampanii wyborczej, wyborach 4 czerwca, ogłoszeniu wyników oraz niezwyklej atmosferze warszawskiej wiosny 1989 roku. Wspomnienia bohaterów uzupełniają archiwalne materiały filmowe ze spotkań wyborczych oraz fotografie znanych fotoreporterów dokumentujących tamte wydarzenia. Ekipa filmowa odwiedziła też wraz z bohaterami dawną siedzibę Biura Wyborczego Krajowego Komitetu Obywatelskiego „S” na ul. Fredry oraz legendarną Niespodzian-

kę. W filmie wystąpili członkowie zespołu organizacyjnego strony opozycyjnej przy Okrągłym Stole – Beata Chmiel, Ludwika Wujec, pracownicy krajowego Komitetu Obywatelskiego „S” na Fredry – Ewa Malinowska-Grupińska, Henryk Wujec, Jakub Wygnański oraz pracownicy Warszawskiego Komitetu Wyborczego w Niespodziance – m.in. Jolanta Bogdańska, Barbara Lis-Udrycka, Joanna Szymanderska, Magdalena Winiarczyk-Skarżyńska, Jan Lityński, Krzysztof Mordziński, Mirosław Odorowski, Andrzej Urbanik, a także aktorzy wspierający kampanię ’89 – Anna Nehrebecka, Joanna Szczepkowska, Kazimierz Kaczor.

- *Przełom w kadrze. Fotoreporterki i fotoreporterzy 1989*, reżyseria Agnieszka Uścińska, Jarosław Wątor (dok. 30 min).

Filmowa opowieść o 1989 roku z perspektywy fotoreporterek i fotoreporterów tamtego okresu. W filmie zobaczyć można wybitnych fotoreporterów m.in.: Annę Marię Brzezińską, Annę Beatę Bohdziewicz, Chrisa Niedenthala, Czarka Sokołowskiego, Jerzego Koźnika, Leszka Wdowińskiego, Jacka Marczewskiego i Wojciecha Druszcza.

- Realizacja 44 wywiadów wideo (relacji) ze świadkami wydarzeń z czerwca 1989 roku do Archiwum Historii Mówionej DSH i Ośrodka KARTA.

Nagrania zrealizowano z następującymi osobami: Anna Nehrebecka, Ewa Malinowska-Grupińska, Krzysztof Mordziński, Henryk Wujec, Ludwika Wujec, Jan Lityński, Kazimierz Kaczor, Andrzej Urbanik, Tadeusz Szumowski, Małgorzata Niezabitowska, Paweł Kowalewski, Beata Chmiel, Bartłomiej Piotrowski, Jan Jakub Wygnański, Katarzyna Grzegorek, Magdalena Skarżyńska, Mirosław Odorowski, Joanna Szymanderska, Jolanta Bogdańska-Lustych, Barbara Lis-Udrycka, Michał Radlicki, Jacek Moskwa, Janina Jankowska, Zbigniew Janas, Joanna Szczepkowska, Chris Niedenthal, Czarek Sokołowski, Tomasz Kizny, Leszek Jerzy Pękalski, Stanisław Składanowski, Jerzy Gumowski, Tomasz Tomaszewski, Anna Beata Bohdziewicz, Aleksander Dunin-Kęplisz, Jerzy Koźnik, Wojtek Łaski, Jacek Domiński, Lesław Wdowiński, Tomasz Wierzejski, Anna Brzezińska, Jacek Marczewski, Wojciech Druszczyk, Jacek Piotrowski, Witold Szulecki.

KONKURS FOTOGRAFICZNY: FOTOIKONA 30-LECIA

Wydarzenia ostatnich trzech dekad wolnej Polski zostały udokumentowane na tysiącach fotografii. Celem konkursu było wybranie jednego zdjęcia, które symbolizowało polskie osiągnięcia wolnościowe i solidarnościowe. Zwycięzcą konkursu został Adam Lach. Ikonę 30-lecia wyłoniło międzynarodowe jury, w skład którego weszli: Bruno Barbey (Magnum Photos), Anna Brzezińska (Dom Spotkań z Historią), przewodnicząca jury, Kasia Madera (BBC World News), Katarzyna Madoń-Mitzner (Dom Spotkań z Historią), Maciej Nabrdalik (VII Photo), Thomas Szlukovenyi (Thomson Reuters), Jarosław Włodarczyk (Press Club Polska). Współorganizator: Press Club Polska.

KAMPANIA PROMOCYJNA

Obchodom 30. rocznicy wyborów z 4 czerwca 1989 roku towarzyszą kampania promocyjna w mediach tradycyjnych i społecznościowych (na Facebooku, Twitterze i Instagramie) oraz w tzw. outdoorze. W dniach 15 maja – 9 czerwca eksponowane były plakaty reklamujące koncert i wydarzenia towarzyszące rocznicy na nośnikach Warexpo. Od 20 maja do 4 czerwca w ramach współpracy z Biurem Marketingu Miasta emitowane były spoty w tramwajach, autobusach, SKM-kach i na ekranach galerii Świętokrzyska. W dniach 30 maja – 4 czerwca na antenach radia TOK FM i radia KAMPUS emitowany był 20 sekundowy spot nawołujący do wspólnego świętowania, a od 20 czerwca do 4 lipca

na tzw. patelni przy stacji metra Centrum można było oglądać mural promujący rocznicę i wystawę rocznicową *Przełom w kadrze*. Patronat medialny wraz ze świadczeniami reklamowymi na rzecz obchodów objęły „Gazeta Wyborcza” i CoJestGrane24.

OGRÓD SPRAWIEDLIWYCH W WARSZAWIE

Idea założenia warszawskiego Ogrodu narodziła się w trakcie pierwszych obchodów Europejskiego Dnia Pamięci o Sprawiedliwych – 6 marca 2013 roku – z inspiracji włoskiej fundacji Gariwo. Komitet Ogrodu Sprawiedliwych w Warszawie przyjął propozycję Dzielnicy Wola ulokowania Ogrodu na skwerze gen. Jana Jura-Gorzechowskiego. Co roku na terenie parku DSH organizuje uroczyste upamiętnienia, w ramach których odsłaniane są pamiątkowe tablice i sadzone drzewka dedykowane tym, którzy ratowali życie innych lub występowali w obronie ludzkiej godności – w czasie nazizmu i komunizmu, ludobójstw, masowych mordów, zbrodni przeciw ludzkości, popełnionych w XX i XXI wieku. Wybory uhonorowanych w danym roku Sprawiedliwych dokonuje Komitet Ogrodu Sprawiedliwych pod przewodnictwem Zbigniewa Gluzy – prezesa Ośrodka KARTA, a ogłoszenie nazwisk odbywa się podczas uroczystej gali organizowanej co roku w Muzeum Żydów Polskich POLIN, które jest partnerem projektu. W skład komitetu nominującego wchodzi m.in.: Konstanty Gebert, Maja Komorowska, Adam Daniel Rotfeld, Dariusz Stola, Anna Stupnicka-Bando. W warszawskim Ogrodzie Sprawiedliwych zostało uhonorowanych dotychczas 21 osób. Więcej o projekcie: www.sprawiedliwi.dsh.waw.pl.

W 2019 roku ramach obchodów Europejskiego Dnia Pamięci o Sprawiedliwych odbyły się następujące wydarzenia:

- 5 marca: *Gala Sprawiedliwych 2019* w Muzeum Żydów Polskich POLIN.

Podczas gali poznaliśmy nazwiska trzech osób uhonorowanych tytułem Sprawiedliwych. Są nimi: Arsienij Borisowicz Roginski – rosyjski historyk i działacz polityczny badający zbrodnie stalinowskie, Ewelina Lipko-Lipczyńska – nauczycielka polskiego, która w czasie II wojny światowej ratowała Żydów, a w 1968 roku jawnie sprzeciwiała się antysemitom nagonce władz PRL, Raoul Wallenberg – szwedzki dyplomata, który w czasie wojny uratował od eksterminacji kilkadziesiąt tysięcy węgierskich Żydów. Galę poprowadził Jerzy Kisielewski, a uroczystość zakończył koncert fortepianowy Janusza Olejniczaka.

- 27 czerwca: *6. edycja upamiętnień w Ogrodzie Sprawiedliwych w Warszawie*.

Na skwerze gen. Jana Jura-Gorzechowskiego zostały odsłonięte kolejne trzy pamiątkowe tablice. Uroczystość poprowadził Jerzy Kisielewski, a wzięli w niej udział m.in. ambasador Szwecji, Jego Ekscelencja Stefan Gullgren, który odsłonił kamień poświęcony Raoulowi Wallenbergowi, w imieniu rodziny Eweliny Lipko-Lipczyńskiej pojawiła się Anna Rycombel – siostrzenica uhonorowanej, a o działalności Arsienija Borisowicza Roginskiego opowiedziała Jelena Żemkowa – prezeska Stowarzyszenia „Memoriał”.

- Cykl warsztatów *Portrety Sprawiedliwych*.

Prezentacja wybranych sylwetek osób, które stawiały opór systemom totalitarnym w XX i XXI wieku. Tematy warsztatów: Tadeusz Mazowiecki, Marek Edelman – walczyć w słusznej sprawie, Magdalena Grodzka-Gużkowska, Antonia Locatelli, Anna Politkowska, Jan Karski, Jan Nowak-Jeziorański – rozmowy o patriotyzmie, Władysław Anders, ks. Jan Zieja.

Zajęcia edukacyjne prowadzone są w ścisłym powiązaniu z bieżącą działalnością DSH, a ich tematyka związana jest z aktualnie prezentowanymi wystawami, realizowanymi projektami i publikacjami DSH. Pracujemy metodą projektów, kładąc duży nacisk na bieżące obchody ważnych rocznic historycznych. Ważnym elementem programu edukacyjnego są ponadto spotkania ze świadkami historii oraz projekty varsavianistyczne.

Zajęcia prowadzone są przy użyciu nowoczesnych środków audiowizualnych. Uczestnicy pracują ze źródłami: analizują dokumenty, materiały ikonograficzne i filmowe oraz relacje świadków. Proponujemy różne formy zajęć: warsztaty, spotkania filmowe, zwiedzanie wystaw, spotkania ze świadkami historii, gry miejskie, spacer z przewodnikiem. Oferta ma charakter interdyscyplinarny i poszerza program nauczania przedmiotów humanistycznych: historii, wiedzy o społeczeństwie, języka polskiego i wiedzy o kulturze. Prowadzimy zajęcia dla wszystkich grup wiekowych: uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich, studentów, grup międzynarodowych, dorosłych, a także osób z niepełnosprawnością intelektualną i wzrokową oraz z autyzmem. Ponadto organizujemy konferencje i seminaria metodyczne dla nauczycieli i animatorów kultury.

Zajęcia prowadzimy w **Laboratorium historii XX wieku w DSH**, które składa się z trzech pracowni: sali seminaryjno-warsztatowej, pracowni do wszechstronnej edukacji dzieci w wieku wczesnoszkolnym oraz sali komputerowej z dostępem do zbiorów Archiwum Historii Mówionej.

PROJEKTY ORGANIZOWANE W RAMACH ROCZNICY 4 VI WYBRALIŚMY WOLNOŚĆ

- Książka dla dzieci *Historyjki o tym, jak Polacy wybrali wolność*. Szczegółowy opis w „4 VI Wybraliśmy Wolność”.
- Cykl warsztatów towarzyszący publikacji dla dzieci *Historyjki o tym, jak Polacy wybrali wolność*. Warsztaty dla uczniów klas 0–VI szkół podstawowych: *Dobranocki rodziców i dziadków, Memory PRL, Gry i zabawy PRL*.
- Konkurs debat historycznych *Podebatujmy wokół wolności* (19.03–1.06).

Temat konkursu związany był z 30. rocznicą obrad Okrągłego Stołu. W konkursie rywalizowało osiem czteroosobowych drużyn reprezentujących osiem liceów warszawskich. Celem drużyn była obrona zadanej tezy lub przeciwstawienie się jej. Dla uczestników zorganizowano warsztaty prowadzone przez ekspertów z Fundacji „Polska Debatuje”. Konkurs wygrał zespół z IX Liceum Ogólnokształcącego im. Klementyny Hoffmanowej w Warszawie.

- Cykl warsztatów i pokazów filmowych *Wszystkie odcienie PRL*.

Cykl warsztatów dla uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych. Jego celem jest kompleksowe zapoznanie młodzieży z historią Polski po II wojnie światowej. Tematy warsztatów: *Odbudowa Warszawy, budowa systemu, Stalinizm po polsku, Od Października 1956 do Grudnia 1970. Mała stabilizacja, Komitet Obrony Robotników, 1980–1981 karnawał „Solidarności”, Stan wojenny i wygasanie systemu, Życie codzienne w PRL*. W ramach warsztatów odbyło się osiem projekcji filmowych zakończonych dyskusją. Filmy ułożone zostały w kolejności dekad, o których opowiadają: *Popiół i diament* (1958), *Matka Królów* (1982), *Zezowate szczęście* (1960), *Zagubione uczucia* (1957), *Dreszcze* (1981), *Człowiek z marmuru* (1976), *Wodzirej* (1977), *Człowiek z żelaza* (1981).

- Cykl warsztatów – *KOR*

Cykl oparty na przewodniku edukacyjnym *KOR* dla nauczycieli przygotowany przez Dom Spotkań z Historią dla szkół podstawowych (*O wolności i jej braku*) i ponadpodstawowych (*To nie jałmużna, tylko nasza mała Solidarność, Komitet Obrony Robotników*). Warsztaty akcentują cechy i postawy działaczy *KOR*-u, które również dzisiaj, w zmienionych warunkach historycznych, mogą stać się dla nas źródłem inspiracji i wzorem do naśladowania.

WARSZTATY I GRY EDUKACYJNE POPULARYZUJĄCE HISTORIĘ WARSZAWY I POLSKI

- Cykl warsztatów varsavianistycznych – Warszawa w XX wieku.

Historię miasta opowiadają nagrani przez Archiwum Historii Mówionej mieszkańcy Warszawy pamiętający stolicę z czasów przedwojennych, okresu okupacji i czasów powojennych. Tematy zajęć: *Międzywojenna Warszawa – tygiel kultur i religii, Wreszcie wolność – rozwój Warszawy międzywojennej, Życie codzienne w okupowanej Warszawie, Odbudowa Warszawy. Budowa systemu 1945–1955.*

- Gra plenerowa *Segment*, czyli PRL dla początkujących.

Gra popularyzująca wiedzę o najnowszej historii Polski, w tym historii PRL i Solidarności. Przygotowana została przez gdańską Fundację Centrum Solidarności przy udziale Domu Spotkań z Historią (w opracowaniu warszawskiej wersji scenariusza) i zainstalowana przez nas w parku Kazimierzowskim. Wszyscy warszawiacy mają możliwość zagrania w *Segment*, a grupy zorganizowane mogą korzystać z pomocy naszego edukatora.

ARCHIWUM HISTORII MÓWIONEJ

Archiwum Historii Mówionej, współprowadzone z Ośrodkiem KARTA, to największy i najlepiej opracowany zbiór *oral history* w Polsce. Archiwum przechowuje **5928 nagrań (ok. 15 101 godzin nagrań)** wraz z towarzyszącymi im skanami zdjęć i dokumentów (**ok. 43 tys. fotografii**). AHM jest wiodącym ośrodkiem dokumentacyjnym w Polsce, który swoją pionierską pracą wytyczył standardy innym instytucjom gromadzącym zbiory historii mówionej.

AHM w Domu Spotkań z Historią koncentruje się przede wszystkim na popularyzacji ok. 1,5 tys. relacji dotyczących Warszawy i warszawiaków (ok. 25 proc. zasobu AHM). Jak dotąd zgromadziliśmy – i nie przestajemy gromadzić – relacje dotyczące m.in. historii przedwojennej Warszawy, losów powstańców i cywili w czasie powstania warszawskiego, Warszawy w pierwszych latach po wojnie, mieszkańców najstarszych warszawskich kamienic, pracowników warszawskich zakładów przemysłowych w okresie PRL, cudzoziemskich mieszkańców stolicy w okresie PRL, stołecznych społeczników, mieszkańców dzielnicy MDM, stołecznych rzemieślników i artystów. Całość zbioru AHM przedstawia wyjątkową wartość naukową i historyczną – operujemy gromadzonym, począwszy od końca lat 80., pionierskim zasobem dokumentującym wspomnienia świadków najważniejszych wydarzeń dwudziestowiecznej historii Polski.

W pierwszym półroczu 2019 roku kontynuowaliśmy nagrywanie relacji w ramach wiodących projektów dokumentacyjnych AHM, tj. *Zapomniani świadkowie XX wieku* oraz *Drugie pokolenie – dzieci więźniów obozów nazistowskich i łagrów sowieckich*. Równocześnie, w ramach współpracy

z Wydziałem Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego przy projekcie *Od socjalistycznej fabryki do międzynarodowej korporacji. Archiwalna kolekcja wywiadów biograficznych z pracownikami przemysłu*, zarchiwizowaliśmy i udostępniiliśmy 105 nagrań z pracownikami m.in. Huty Warszawa i Zakładów Wedla. Ponadto pozyskaliśmy i zeskanowaliśmy 1,1 tys. zdjęć archiwalnych pochodzących z rodzinnych albumów warszawiaków. Kilkadziesiąt osób zgłosiło się do nas w poszukiwaniu informacji o nieżyjących członkach swojej rodziny lub krewnych – materiały otrzymane z AHM miały dla nich ogromną wartość emocjonalną i poznawczą.

STRONY INTERNETOWE AHM

Zasoby AHM są dostępne do odsłuchu i przeglądania w Czytelni Multimedialnej Domu Spotkań z Historią. Nasze zbiory staramy się jednak popularyzować i udostępniać również w internecie, tak by umożliwić korzystanie z nich nauczycielom, badaczom, dziennikarzom, pisarzom i pasjonatom historii spoza Warszawy. W tym roku z naszych kolekcji korzystali nauczyciele z całej Polski, a także badacze m.in. z Instytutu Pamięci Narodowej, Instytutu Pileckiego, Fundacji Polsko-Niemieckie Pojednanie, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Wiedeńskiego, Oxford Brookes University, University of Colorado Boulder.

Zbiory AHM udostępniamy online poprzez nasze trzy strony:

- **www.relacjebiograficzne.pl**

Udostępniamy obecnie 271 pełnych, wielogodzinnych relacji biograficznych, w tym blisko 200 wielogodzinnych relacji dotyczących Warszawy. Jest to pierwszy i największy w Polsce serwis udostępniający – dzięki autorskiej aplikacji – całe relacje historii mówionej, który rozwijamy w ramach projektu *Zapomniani świadkowie XX wieku. Udostępnienie online pełnych relacji biograficznych – kontynuacja* realizowanego w programie „Kultura Cyfrowa 2019” Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zaproponowane przez nas rozwiązania budzą duże zainteresowanie innych polskich instytucji kultury chcących tworzyć i udostępniać własne archiwa historii mówionej (m.in. Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN czy Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku).

- **www.warszawazapamietana.dsh.waw.pl**

Multimedialna mapa z dostępem do ok. 300 fragmentów relacji i ok. 300 archiwalnych fotografii dotyczących konkretnych punktów na mapie Warszawy. Materiały umieszczone na mapie stają się następnie materiałem źródłowym do spacerów po Warszawie, w których przewodnikami stają się także świadkowie historii, których relacje nagrano w AHM. Miejsca, o których opowiadają świadkowie historii nagrani przez pracowników Archiwum, można odwiedzać również poprzez aplikację *Wasza Warszawa 1918/2018*. Umieszczone tam nagrania i zdjęcia dotyczą okresu dwudziestolecia międzywojennego i składają się na siedem wirtualnych spacerów.

- **www.audiohistoria.pl**

We flagowym serwisie AHM udostępniamy katalog informacji o wszystkich zgromadzonych przez nas relacjach, opracowania nagrań, biogramy świadków, a także prawie 5 tys. fotografii współczesnych i archiwalnych oraz blisko 6 tys. fragmentów relacji. W I półroczu 2019 roku kontynuowaliśmy prace nad przebudową serwisu. Już teraz jako pierwsi w Polsce umożliwiliśmy użytkownikom zamawianie pojedynczych nagrań do odsłuchu online.

SZKOLENIA I WARSZTATY

DSH wraz z Ośrodkiem KARTA pozostaje wiodącym w Polsce ośrodkiem nauczającym metodologii nagrywania historii mówionej – zaczerpniętej z niemieckiej szkoły socjologii metody narracyjno-biograficznej. Szkolimy pracowników instytucji kultury z Polski i Europy Wschodniej. Prowadzimy także warsztaty dla pracowników i studentów instytutów historycznych i socjologicznych z ośrodków naukowych w całej Polsce. W I półroczu 2019 roku pracownicy AHM wzięli udział w kilkunastu spotkaniach, seminariach i warsztatach, m.in. w Bramie Grodzkiej w Lublinie, Centrum Historii Zajezdnia we Wrocławiu, Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego, Instytucie Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, miejscu pamięci Mahn und Gedenkstätte Ravensbrück w Niemczech.

WSPÓLPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

W I półroczu 2019 roku nawiązaliśmy współpracę z fundacją Centrum Cyfrowe przy kampanii promocyjnej „Poużywaj sobie! Kolekcje warszawskich instytucji kultury w sieci”, której celem jest zachęcenie mieszkańców Warszawy do korzystania ze zbiorów cyfrowych lokalnych instytucji. Zostaliśmy także partnerem projektów „Ostatnie dni lata” oraz „Ostatni dzień lata w letnisku. Lato 1939” Fundacji na rzecz Wielkich Historii którego elementem są m.in. warsztaty dla warszawskich licealistów oraz dwie wystawy plenerowe wykorzystujące zasoby AHM.

WARSZAWSKA PRACOWNIA MULTIMEDIALNA

Pracownia zajmuje się projektami varsavianistycznymi popularyzującymi historię Warszawy, organizacją pokazów i projekcji filmowych w zakresie działalności statutowej DSH oraz oprawą wizualną projektów DSH, w szczególności filmowymi materiałami archiwalnymi, przygotowaniem materiałów audiowizualnych do wystaw, projektów multimedialnych (takich jak aplikacje mobilne, portale internetowe).

W pierwszej połowie 2019 roku Pracownia organizowała pokazy związane tematycznie z wystawami i innymi wydarzeniami odbywającymi się w DSH oraz projekcje specjalne. FilMOTEKA koordynowała działalność edukacyjnego klubu filmowego „Przez kino do historii”. Zajmowała się także pozyskiwaniem licencji i pozwoleń na wszystkie projekcje filmowe, jakie odbywały się w Domu Spotkań z Historią.

Pracownia występuje też w roli koproducenta historycznych filmów dokumentalnych. W omawianym okresie współprodukowaliśmy film *General Motyl* w reżyserii Małgorzaty Bramy.

Od początku roku pracownia realizuje varsavianistyczny projekt wydawniczy *Zdzierak Warszawski 2020*, składający się z 365 karetek z ciekawostkami z życia stolicy. Do prawie każdego dnia kalendarza przypisane jest zdarzenie, które miało miejsce w tym samym dniu w przeszłości. W kalendarzu znajdują się także archiwalne zdjęcia, doniesienia prasowe, przepisy kulinarne, fragmenty poezji, wydarzenia związane z filmem, anonse i afisze reklamowe oraz najważniejsze wydarzenia historyczne z życia miasta i jego mieszkańców. Będzie to druga edycja tej publikacji, która cieszyła się ogromnym powodzeniem w 2018 roku.

W marcu 2019 roku przygotowana przez Pracownię aplikacja mobilna *Wasza Warszawa 1918/2018* otrzymała główną nagrodę w kategorii projekt edukacyjny w prestiżowym konkursie dla najlepszych polskich rozwiązań mobilnych Mobile Trends Awards. Aplikacja, która powstała na rocz-

nicę odzyskania przez Polskę niepodległości, jest wciąż rozwijana. W czerwcu 2019 roku aplikacja otrzymała także wyróżnienie w kategorii non profit w konkursie Golden Arrow na efektywność i innowacyjność narzędzi marketingowych.

Pracownia prowadziła także regularną rejestrację filmową wybranych spotkań odbywających się w DSH oraz udostępniała nagrane materiały filmowe na swojej stronie oraz w serwisie YouTube.

W pierwszej połowie 2019 roku w DSH odbyły się 24 pokazy filmowe, w dużej części organizowane lub współorganizowane przez Warszawską Pracownię Multimedialną, a także przegląd filmów *Nakręcona historia kobiet* z okazji 8 marca.

KLUB FILMOWY PRZEZ KINO DO HISTORII

Klub filmowy prowadzony przez **prof. Eugeniusza Cezarego Króla**, historyka, politologa i filmoznawcę z Instytutu Studiów Politycznych PAN. Autor opowiada o wpływie propagandy i cenzury na kinematografię, odnosząc się do rzeczywistych wydarzeń historycznych i zarazem fabuły filmowej. Spotkania mają charakter zamkniętych zajęć edukacyjnych (wstęp za okazaniem karty klubowej). Pokazujemy filmy, które odegrały istotną rolę w historii kinematografii i w propagandzie XX wieku, stanowiąc ważne świadectwa historyczne minionej epoki. Dyskutujemy o obrazach powstałych m.in. w Polsce, Związku Radzieckim, III Rzeszy i w faszystowskich Włoszech. W omawianym okresie 2019 roku odbyło się **osiem** pokazów filmowych:

- 10 stycznia – *Ktokolwiek wie...* (1966, 95 min), reżyseria Kazimierz Kutz;
- 7 lutego – *Śmierć prezydenta* (1977, 137 min), reżyseria Jerzy Kawalerowicz;
- 21 lutego – *Policmajster Tagiejew* (1929, 83 min), reżyseria Juliusz Gardan;
- 28 marca – *Palace Hotel* (1977/83, 89 min), reżyseria Ewa Kruk;
- 18 kwietnia – *Olimpiada 40* (1980, 96 min), reżyseria Andrzej Kotkowski;
- 16 maja – *Pożegnania* (1958, 97 min), reżyseria Wojciech Jerzy Has;
- 13 czerwca – *Dom bez okien* (1962, 95 min), reżyseria Stanisław Jędryka;
- 27 czerwca – *Człowiek, który wiedział za dużo* (1956, 120 min), reżyseria Alfred Hitchcock.

INNE POKAZY FILMOWE W I POŁOWIE 2019 ROKU

- 24 lutego – pokaz filmu *Niepodległość* (2018) – dokument oparty na zrekonstruowanych i pokolorowanych archiwach z lat 1914–1923. Pokaz w ramach finału wystawy *Odzyskana. Fotoreportaż z Warszawy 1918–1939*.
- 16 marca – pokaz filmu *Cud na Nowolipkach* (2018) w reżyserii Michała Górala z udziałem reżysera, scenarzysty Witolda Dąbrowskiego oraz prof. Jacka Leociaka.
- 26 marca – pokaz filmu *Silaczki* (2018) w reżyserii Marty Dzido i Piotra Śliwowskiego, którego DSH jest koproducentem. Spotkanie z udziałem twórców filmu.
- 21 maja – pokazy dwóch filmów w reżyserii Andrzeja Titkova: *Dziennik pisany pod wulkanem* (1995, 59 min) oraz *Już nie lękam się nic* (1996, 23 min), z okazji rocznicy urodzin Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. W spotkaniu udział wzięli prof. Włodzimierz Bolecki, znawca twórczości Herlinga-Grudzińskiego, a także Andrzej Titkow.
- 2 kwietnia – pokaz filmu *Dziennik z podróży* w reżyserii Piotra Stasika towarzyszący wystawie *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie*.
- 1 czerwca – pokazy bajek z PRL w ramach wydarzenia *Pajdokracja, czyli Dzień Dziecka na Placu Defilad* zorganizowanego z okazji 30. rocznicy wyborów 4 czerwca 1989 roku.

- 3–6 czerwca – pokazy filmowe w minicyklu „**Kino przełomu**” w związku z 30. rocznicą wyda-
rzeń 1989 roku: *300 mil do nieba* (1989, 105 min), reżyseria Michał Dejczer; *Wybory 1989* (1990,
69 min), reżyseria Paweł Kędzierski; *1989* (2014, 58 min), reżyseria Michał Bielawski; *Opowieści
okrągłego stołu* (1989, 56 min), reżyseria Piotr Bikont, Leszek Dziurawicz; *Ballada o prawdzi-
wym kłamstwie* (2007, 74 min), reżyseria Andrzej Trzos-Rastawiecki.

8 MARCA: NAKRĘCONA HISTORIA KOBIET

Filmowy przegląd kobiecych ikon kina i przyszłości filmowych bohaterek. Podczas spotkania obejrze-
liśmy fragmenty klasyki kina (np. *Śniadanie u Tiffany’ego*, *Thelma i Louise*) i wspólnie zastanowili-
śmy się, jak wizerunek kobiet ewoluował w światowej kinematografii. Naszym gościem była filmo-
znawczyni Diana Dąbrowska, a spotkanie prowadziła Dorota Chrobak.

PUBLIKACJE

Dom Spotkań z Historią jest wydawcą publikacji dotyczących historii społecznej i politycznej
XX wieku, m.in. albumów i katalogów towarzyszących wystawom, książek popularnonaukowych,
materiałów edukacyjnych dla nauczycieli, audiobooków, e-booków oraz periodyku *Kronika Warszawy*
(wspólnie z Archiwum Państwowym w Warszawie). Publikacje są ściśle związane z naszą misją oraz
bieżącą działalnością wystawienniczą, edukacyjną i popularyzatorską. Towarzyszą organizowanym
przez nas wydarzeniom, co jest specyfiką naszego wydawnictwa. Szczególny nacisk kładziemy na
tematykę warszawianistyczną, która od lat cieszy się dużym zainteresowaniem czytelników.

W sprzedaży mamy obecnie **79 pozycji** wydanych przez DSH lub przygotowanych we współ-
pracy z Ośrodkiem KARTA.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

W I połowie 2019 roku DSH wydał dwa ponad 200-stronicowe albumy fotograficzne
w twardej oprawie, książkę dla dzieci, katalog do wystawy, broszurę edukacyjną oraz Kronikę War-
szawy:

- ALBUM FOTOGRAFICZNY *Stanisław Kazimierz Kossakowski. Kocham fotografię*. Oprawa
twarda, format 210 x 250 mm, 228 stron.

Album opracowany w języku polskim, angielskim i litewskim jest pokłosiem wystawy
Kocham Fotografie. Portret epoki w obiektywie Stanisława Kazimierza Kossakowskiego prezentowa-
nej w Domu Spotkań z Historią w 2016 roku, zorganizowanej we współpracy z Narodowym Muzeum
Sztuki im. M.K. Čiurlionisa w Kownie oraz Fundacją Kossakowskiego. Na album złożyły się wybrane
fotografie przechowywane w zbiorach Narodowego Muzeum Sztuki im. M.K. Čiurlionisa w Kownie
oraz Fundacji Kossakowskiego. W albumie znajdziemy zdjęcia portretujące epokę, która
bezwrotnie odeszła wraz z wybuchem I wojny światowej i następującymi po niej przemianami poli-
tyczno-społecznymi. Są to fotografie ukazujące życie ziemiańskie na Litwie i w Polsce – miejscowość
Wilkomierz, okoliczne wsie i ich mieszkańców, nastrojowe fotografie przyrody, a także pałac
w Wojtkuszkach i jego wnętrza, otoczenie oraz toczące się w nim życie towarzyskie.

- ALBUM FOTOGRAFICZNY *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie*. Oprawa twarda, format
210 x 250 mm, 200 stron.

Album zawiera ponad 100 zdjęć wybranych z bogatego archiwum autora. To przede wszystkim zdjęcia Tadeusza Rolkego z początków jego kariery, z okresu, gdy współpracował z pismami „Stolica”, „Polska”, „Ty i Ja” oraz „Przekrój”. Czarno-białe fotografie o walorach poznawczych i artystycznych, zdjęcia reporterskie, portrety znanych osób (m.in. Zbigniewa Cybulskiego, Ewy Demarczyk, Kaliny Jędrusik, Tadeusza Kantora, Tadeusza Konwickiego, Aliny Szapocznikow, Włodzimierza Borowskiego) oraz fotografie modowe. Album *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie* to wielowątkowa opowieść o stolicy lat 50. i 60. – od obrazów zrujnowanego po wojnie miasta, odbudowującego się w socrealistycznym gorsecie, poprzez reportaże z życia miasta, fascynację modą, pięknymi dziewczynami i skuterami marki Lambretta, po zapis życia artystycznego i towarzyskiego, portrety ludzi kultury i sztuki. Z tym obrazami kontrastują zdjęcia komunistycznych polityków, propagandowych haseł i portretów Marksa widocznych w krajobrazie miasta.

- KSIĄŻKA DLA DZIECI *Historyjki o tym, jak Polacy wybrali wolność*. Oprawa twarda, format 330 x 235 mm, 44 strony.

Szczegółowy opis w ramach projektu rocznicowego 4 VI Wybraliśmy Wolność.

- KATALOG DO WYSTAWY *Przełom w kadrze 1989*. Oprawa miękka, format 210 x 250 mm, 64 strony.

Szczegółowy opis w ramach projektu rocznicowego 4 VI Wybraliśmy Wolność.

- BROSZURA EDUKACYJNA *Przełom 1989*. Oprawa miękka, format 350 x 60 mm, 64 strony.

Szczegółowy opis w ramach projektu rocznicowego 4 VI Wybraliśmy Wolność.

- PÓŁROCZNIK *Kronika Warszawy*. Oprawa miękka, format 165 x 230 mm, 174 strony. Współwydawca: Archiwum Państwowe w Warszawie.

W czerwcu ukazał się kolejny, 159. numer warszawianistycznego przeglądu społeczno-kulturalnego, skoncentrowanego przede wszystkim na historii najnowszej stolicy, zwracającego uwagę na inicjatywy popularyzujące XX-wieczne dziedzictwo naszego miasta. Pismo podzielone jest na kilka działów: „Kronika”, „Debata Kroniki Warszawy”, „Artykuły i materiały”, „Fotofelieton”, „Recenzje i omówienia”, „Pro memoria” oraz „Bibliografia warszawianów”. W numerze znalazły się m.in. teksty: *Senator najbardziej warszawski – marszałek wielki koronny Franciszek Bieliński (ok. 1683–1766)*; *O salach dla senatu dawniej i dwóch projektach współczesnych*; *Kartusz z orłem z Piwnej 18*; *Działalność 134. Mazowieckiej Drużyny Harcerskiej i utworzenie Hufca „Wierna Rzeka” w gminie Wawer (1939–1944)*; *Między nowym „Kercelakiem” a „polskim Bond Street”. Handel, rzemiosło, przemysł i usługi na ulicy Marszałkowskiej w 1945 r.*; *„Ogrody polsko-niemieckie” – historia powstania i realizacja od roku 2016*.

WSPÓLPRACA Z KWARTALNIKIEM „KARTA”

W I półroczu 2019 roku ukazały się dwie rubryki DSH w kwartalniku „KARTA” w ramach stałej współpracy wydawniczej z Ośrodkiem KARTA:

- W 98. numerze pisma ukazał się wywiad z Magdą Szymańską, redaktorką książki *Warszawa zapamiętana. Dwudziestolecie międzywojenne* wydanej przez DSH pod koniec 2018 roku.

- W 99. numerze ukazał się wywiad z Tadeuszem Rolkiem na temat prezentowanej w DSH wystawy *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie*.

PROMOCJA, TARGI I SPOTKANIA AUTORSKIE

W I połowie roku uczestniczyliśmy w różnych wydarzeniach – targach, warsztatach, pikniku, wystawach, organizowaliśmy spotkania autorskie, prezentując nasz dorobek wydawniczy oraz nowo wydane książki. Nawiązaliśmy współpracę z innymi wydawcami, blogerami, dziennikarzami i spotkaliśmy się z czytelnikami, których opinie o naszych książkach są dla nas cennym źródłem informacji o tym, jak profilować naszą ofertę.

W I połowie 2019 roku Dział Publikacji zorganizował 14 wydarzeń promujących książki w DSH i poza jego siedzibą oraz wziął udział w imprezach o charakterze wystawienniczo-promocyjnym. Poza własnym punktem ekspozycyjnym podczas 10. edycji Warszawskich Targów Książki na Stadionie Narodowym publikacje DSH były również eksponowane na stoisku literackim Miasta Stołecznego Warszawy „Zaczytana Warszawa”, gdzie zaprezentowaliśmy i sprzedawaliśmy książki z naszej oferty varsavianistycznej. Wzięliśmy udział także w pikniku Imieniny Jana Kochanowskiego zorganizowanym przez Bibliotekę Narodową w ogrodzie Krasińskich.

Dział Publikacji we współpracy z autorami i wydawnictwami specjalizującymi się w tematyce historycznej zorganizował kilka promocji wydawniczych w ramach cyklu „Spotkania z książką”:

- 11 stycznia – *Hotel Bristol. Na rogu historii i codzienności*;
- 15 stycznia – *Wieża Eiffla nad Piną. Kresowe marzenia II RP*;
- 30 stycznia – debata „Kroniki Warszawy” – *Warszawa 1939 i potem. Co by było gdyby?*;
- 26 lutego – *1919 – pierwszy rok wolności*;
- 7 marca – *Brat Lew. Książd Leon Kantorski we wspomnieniach*;
- 14 marca – premiera albumu *Stanisław Kazimierz Kossakowski. Kocham fotografię*;
- 27 marca – „*Okrągły Stół. Wynegocjowany koniec PRL*”;
- 4 kwietnia – *Legenda Haliny Konopackiej „Złota”*;
- 7 maja – *Narodziny systemu władzy. Polska 1943-1948*;
- 1 czerwca – premiera książki dla dzieci *Historyjki o tym, jak Polacy wybrali wolność*;
- 11 czerwca – *Stacja plac Dzierżyńskiego, czyli metro, którego Warszawa nie zobaczyła*;
- 25 czerwca – *Olga, córka Wilka*;

KSIĘGARNIA XX WIEKU I SPOTKANIA Z KSIĄŻKĄ

W **Księgarni XX wieku** oferujemy szeroki wybór publikacji dotyczących historii Warszawy, Polski i Europy Wschodniej. W swojej **stałej ofercie mamy blisko 3 tys. tytułów**, wśród nich książki historyczne, albumy, wspomnienia, biografie, reportaże, przewodniki. W stałej sprzedaży znajdują się również pocztówki, filmy dokumentalne, reprints map historycznych oraz płyty z przedwojenną muzyką. Księgarnia specjalizuje się w ofercie varsavianów, ma też duży wybór publikacji związanych z dawnymi Kresami Wschodnimi Rzeczypospolitej.

Księgarnia XX wieku oferuje publikacje wiodących oficyn historycznych i popularnonaukowych (m.in. Wydawnictwa Naukowego PWN, Ośrodka KARTA, IPN, Bellony, W.A.B., wydawnictw Czarne, Wysoki Zamek, BOSZ, Zysk, Wydawnictwa Trio, wydawnictwa Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum Historii Polski, Instytutu Historii PAN i Muzeum Warszawy) oraz niszowych wydawnictw, których publikacje są niedostępne w innych warszawskich księgarniach.

Z publikacji wydanych przez DSH największym zainteresowaniem w I połowie roku cieszyły się: *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie*; *Stanisław Kazimierz Kossakowski. Kocham fotografie; Odzyskana. Fotoreportaż z Warszawy 1918–1939. A City Regained; Warszawa zapamiętana. Dwudziestolecie międzywojenne*; *Biografie ulic. O żydowskich ulicach Warszawy: od narodzin po Zagładę*; *OSTAŃCE 1 Kamienice warszawskie i ich mieszkańcy tom I*; *OSTAŃCE 3 Kamienice warszawskie i ich mieszkańcy tom III*; *Przed wojną i pałacem*; *OSTAŃCE 2 Kamienice warszawskie i ich mieszkańcy tom II*; *Powroty. Warszawa 1945–46*; *Bagaż osobisty. Po Marcu*. Wszystkie wydane przez DSH publikacje można kupić też w księgarni internetowej.

WARSZAWSKA INICJATYWA KRESOWA

Podstawowym zadaniem powołanego w styczniu 2009 roku odrębnego programu DSH pod nazwą Warszawska Inicjatywa Kresowa (WIK) jest upowszechnianie wiedzy o historii i wielokulturowym dziedzictwie ziem wschodnich I i II Rzeczypospolitej. Od samego początku koordynatorem programu jest Tomasz Kuba Kozłowski – znawca i popularyzator dziedzictwa Kresów, twórca jednej z największych i najbardziej reprezentatywnych prywatnych kolekcji poświęconych wschodnim terenom I i II Rzeczypospolitej.

Zainteresowanie tematyką kresową oraz szczególna popularność wypracowanej w ramach programu WIK oryginalnej formy autorskiej prezentacji multimedialnej, bogato ilustrowanej unikatową ikonografią z epoki, sprawiły, że DSH jest partnerem instytucjonalnym lub współorganizatorem wielu inicjatyw i wydarzeń kresowych. Są to m.in. XIV Międzynarodowe Seminarium Natura – Kultura w Bolestraszcach, Kresowa Noc Muzeów w Gdańsku czy Festiwal Dziedzictwa Kresów. DSH współpracuje również z wiodącymi instytucjami zajmującymi się dziedzictwem historyczno-kulturowym ziem wschodnich dawnej Rzeczypospolitej (z Narodowym Instytutem Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, Muzeum Ziem Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej w Lublinie, Muzeum Dziedzictwa Kresów Dawnej Rzeczypospolitej w Rzeszowie).

CYKL „OPOWIEŚCI Z KRESÓW” W DSH

„Opowieści z Kresów” – najważniejszy projekt programu WIK – to trwający nieprzerwanie od czerwca 2007 roku cykl spotkań autorskich prowadzonych przez Tomasza Kubę Kozłowskiego. Bazą źródłową prezentacji multimedialnych jest gromadzona przez autora, licząca kilkadziesiąt tysięcy obiektów, kolekcja materiałów i pamiątek kresowych. W ramach uzupełnienia wykorzystywana jest ikonografia dostępna w domenie publicznej zarówno w kraju, jak i za granicą. Organizowane w ramach cyklu prezentacje odbywały się dwukrotnie w ciągu tego samego dnia – o godz. 12:00 i 18.00.

- 16 stycznia: *Na straży Pokucia. Śniatyn nad Prutem* (2 spotkania).

Opowieść o wielonarodowym Śniatynie – mniej znanym i rzadziej wspominanym nadgranicznym mieście nad Prutem o długiej i burzliwej historii.

- 20 lutego: *Kresowa Wieliczka, dzwony Felczyńskich i piwo eksportowe. Opowieść o Kałuszu* (2 spotkania).

Prezentacja poświęcona burzliwej historii Kałusza, miasta powiatowego w dawnym województwie stanisławowskim, najważniejszego ośrodka wydobywania soli na Kresach. Opowieść o mieście, w którym urodzili się m.in. Franciszek Smolka i Jonasz Stern, słynną wytwórnię dzwonów założyli i pro-

wadzili Felczyńscy, a znakomite piwo eksportowe i cesarskie warzyli Muhlstein, Spindel i Weissmann.

- 20 marca: Od Moniuszki do Niemena. Poczet kompozytorów z Kresów (2 spotkania).

Prezentacja przygotowana z okazji 200. rocznicy urodzin Stanisława Moniuszki, 80. rocznicy urodzin Czesława Niemena, a także w związku ze śmiercią Leopolda Kleinmana-Kozłowskiego nazywanego ostatnim klezmerem Galicji. Omówiono rolę, jaką w polskiej muzyce XIX i XX wieku odegrali kompozytorzy z Kresów, a także przypomniano sylwetki wybitnych twórców (m.in. Wojciecha Kilara, Czesława Niemena, Jerzego Derfla, Stanisława Moniuszki, Ignacego Jana Paderewskiego, Emila Młynarskiego).

- 17 kwietnia: Ślady dawnej chwały. Opowieść o Podhajcach (2 spotkania).

Opowieść o burzliwej historii miasta Podhajce leżącego nad Koropcem na Podolu, będącego gniazdem rodzinnym Tadeusza i Jana Łomnickich, a także o polskich, żydowskich i ukraińskich mieszkańcach Podhajec oraz pozostałych pamiątkach wielkiej przeszłości.

- 15 maja: Między Jasiołdą i Hrywdą. Wędrówka po powiecie kosowskim (2 spotkania).

Historyczna wędrówka śladami Sapiehów, Pusłowskich, Kościuszków, Szymańczyka i Iwańca do Różany, Kosowa i Mereczowszczyzny – miejscowości położonych w dawnym województwie poleskim.

- 19 czerwca: *Kresowe Chrystusy. Od Antokola do Zarwanicy* (2 spotkania).

Prezentacja poświęcona słynnym wizerunkom Chrystusa otaczanym kultem i czcią na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej. W programie opowieść o wizerunkach Jezusa Antokolskiego, Brahiłowskiego, Milatyńskiego, z Boremla, Dederkał, Lwowa, Tarnorudy, Śnipiszek i Zarwanicy.

CYKL „KRESY NIEPODLEGŁE 1919–1939” W DSH

Pierwsze półrocze 2019 roku było bogate w istotne dla dziedzictwa ziem wschodnich rocznice, m.in. 450-lecie Unii Lubelskiej, 100-lecie niepodległości Kresów, 80-lecie niemieckiej i sowieckiej agresji na Polskę oraz utraty suwerenności, 75. rocznicę apogeum zbrodni ludobójstwa na Wołyniu. Stąd idea zorganizowania cyklu wydarzeń (prezentacji, spotkań, promocji książek, projekcji filmowych) dedykowanych wybranym, najważniejszym dokonaniom gospodarczym i cywilizacyjnym związanym z odbudową i modernizacją ziem wschodnich II Rzeczypospolitej.

- 9 stycznia: Kresy w budowie. Odbudowa zniszczeń wojennych i najciekawsze budowle lat 20. na ziemiach wschodnich.

Inauguracyjna prezentacja cyklu, podczas której Tomasz Kuba Kozłowski przypomniał szczególne wyzwania stojące przed zniszczonym wojnami obszarem Kresów oraz przedstawił wybrane inwestycje i budowle powstałe w latach 20. na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej.

- 15 stycznia: *Wieża Eiffla nad Piną. Kresowe marzenia II RP.*

Promocja książki wydanej nakładem Wydawnictwa Czarne i spotkanie z autorkami Agnieszką Rybak i Anną Smółką, które przypomniały mało znane historie związane z modernizacją Kresów w II Rzeczypospolitej. Spotkanie poprowadził koordynator WIK.

- 27 lutego: *Radio na Kresach. Od wileńskiej kukułki do lwowskiej Wesołej fali.*

Prezentacja przypominająca ambitny program radiofonizacji ziem wschodnich II RP i misję Polskiego Radia na Kresach. Prowadzący opowiedział o działalności i osiągnięciach Rozgłośni Wileńskiej Polskiego Radia, a także o postaciach związanych z tą rozgłośnią, powstaniu Polskiego Radia Lwów i jego sztandarowych programach z Wesołą falą na czele oraz znanych i zapomnianych sylwetkach lwowskich twórców radiowych.

- 5 marca: *Imperium Baczewskiego.*

Opowieść o jednej z najstynniejszych lwowskich wytwórni alkoholu – firmie J.A. Baczewski. Prowadzący omówił historię firmy założonej w 1782 roku, działalność Stefana i Adama Baczewskich w latach 20. i 30. oraz znakomitą kampanię reklamową z 1924 roku i podbój zagranicznych rynków. Zakład został zniszczony podczas niemieckich bombardowań Lwowa we wrześniu 1939 roku, a Stefan i Adam Baczewscy zostali rozstrzelani przez Rosjan. Prezentacja ilustrowana była m.in. ikonografią udostępnioną przez Adama Łukawskiego i firmę J.A. Baczewski.

- 3 kwietnia: *Polmin. Największa polska rafineria.*

Prezentacja poświęcona chlubie polskiego przemysłu naftowego lat 20. i 30. – Państwowej Fabryce Olejów Mineralnych w Drohobyczu. Autor przypomniał wysiłki zmierzające do odzyskania przez II RP kontroli nad strategicznym przemysłem naftowym i produkcją paliw, gospodarcze i społeczne dokonania Polminu, zbudowane specjalnie dla jego pracowników osiedla oraz działające przy Polminie organizacje i stowarzyszenia, a także dramatyczne losy fabryki w latach II wojny światowej – niemieckie bombardowania z września 1939 roku i wielki nalot dokonany przez lotnictwo amerykańskie w 1944 roku.

- 8 maja: Jedyna taka szkoła. Fenomen Liceum Krzemienieckiego.

Opowieść o wyjątkowych rozwiązaniach organizacyjnych, finansowych i programowych, dzięki którym na Wołyniu powstał nowatorski i jedyny tego typu ośrodek edukacji i wychowania w II Rzeczypospolitej liczący ponad 20 różnych placówek oświatowych.

- 26 czerwca: *Nie tylko Grand Prix Lwowa! Wyścigi i rajdy samochodowe na Kresach.*

Opowieść o początkach automobilizmu na Kresach i jego rozwoju w latach 20. i 30 oraz o działalności Automobilklubu Polskiego i automobilklubów kresowych – zwłaszcza małopolskiego. Omówione zostały też organizowane na ziemiach wschodnich rajdy samochodowe, wyścigi automobili oraz jedynne wyścigi klasy Grand Prix rozgrywane w II Rzeczypospolitej na ulicach Lwowa w latach 1930–1933.

INNE SPOTKANIA POŚWIĘCONE DZIEDZICTWU KRESÓW W DSH

Równoległe ze stałymi cyklami organizowane były inne spotkania dotyczące szeroko rozumianego dziedzictwa historycznego i kulturowego Kresów. Brali w nich udział przedstawiciele instytucji państwowych, naukowcy, autorzy książek, eksperci i zaproszeni goście.

- 12 marca: *Jędrzej Moraczewski – Wspomnienia*.

Promocja pierwszego tomu wspomnień Jędrzeja Moraczewskiego obejmującego lata 1870–1896, który opisuje barwną galicyjską codzienność, funkcjonowanie instytucji, urzędów i partii politycznych w Galicji pod koniec XIX wieku, a także środowisko XIX-wiecznego Lwowa. W dyskusji udział wzięli redaktorka tomu dr Ilona Florczak, historyk z Uniwersytetu Łódzkiego, a także prof. Rafał Chwedoruk, politolog z Uniwersytetu Warszawskiego. Rozmowę poprowadził dr Mikołaj Mirowski, historyk i publicysta związany z Muzeum Historii Polski. Spotkanie zostało zorganizowane we współpracy z Wydawnictwem Uniwersytetu Łódzkiego.

- 25 kwietnia: *Polskie zamki i rezydencje na Ukrainie*.

Spotkanie z Dmytrem Antoniukiem, dziennikarzem, historykiem, przewodnikiem i autorem przewodników turystycznych, redaktorem działu Kultura w piśmie „Kyiv Weekly”, stypendystą programu „Gaude Polonia” Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wokół jego dwutomowego opracowania poświęconego ponad 400 zamkom i rezydencjom polskim na Ukrainie. Książki zostały wydane w języku polskim przez Instytut Polski w Kijowie. Spotkanie zorganizowane zostało we współpracy z fundacją Pomoc Polakom na Wschodzie.

- 14 czerwca: *Polacy w Lipawie – historia znana, nieznaną, zapomniana*.

Spotkanie z autorem książki Markiem Głuszką, dyplomatą i pasjonatem historii, poświęcone Lipawie – miastu portowemu na kurlandzkim wybrzeżu Morza Bałtyckiego, którego związki z polską historią sięgają początku XVII wieku. Autor na podstawie własnych zbiorów i przeprowadzonych badań przedstawił dzieje Polaków związanych z Lipawą i zasłużonych dla rozwoju miasta. Spotkanie zostało zorganizowane we współpracy z Narodowym Instytutem Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA.

SPOTKANIA W DSH POŚWIĘCONE HISTORII HARCERSTWA

W ramach trwającej od 2009 roku współpracy DSH ze środowiskami harcerskimi co roku organizowane są spotkania poświęcone dziejom ruchu harcerskiego na ziemiach polskich, w tym w szczególności na Kresach.

- 5 lutego: Harcerstwo to skauting + niepodległość!

Promocja bogato ilustrowanej monografii *Polskie związki skautowe i harcerskie 1909–1922. Zarys organizacyjny* autorstwa prof. dr. hab. Grzegorza Nowika, historyka, harcmistrza, przewodniczącego Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Książka ukazuje żywiołowy rozwój ruchu skautowego (harcerskiego) na ziemiach polskich i w licznych skupiskach polskich za granicą. Spotkanie zorganizowane zostało we współpracy z Niezależnym Wydawnictwem Harcerskim oraz Muzeum Józefa Piłsudskiego.

- 19 lutego: *Z krzyżem harcerskim w bój 1914–1921!*

Prezentacja hm. Tomasza Sikorskiego, kolekcjonera i historyka ruchu harcerskiego, poświęcona udziałowi skautów i harcerzy w wojnach i powstaniach w latach 1914–1921, towarzysząca promocji książki pod tym samym tytułem wydanej z okazji 100. rocznicy odzyskania Niepodległości. Spotkanie zostało zorganizowane we współpracy z Oficyną Pamiętki Przeszłości.

- 22 maja: Korespondencja Andrzeja Małkowskiego 1911–1919.

Spotkanie w rocznicę rozkazu powołującego Naczelną Komendę Skautową i pierwsze drużyny skautowe we Lwowie z hm. Markiem Popielem z Tarnowa, który zebrał i opracował całą spuściznę epistolograficzną twórcy ruchu harcerskiego – Andrzeja Małkowskiego. Współorganizatorami wydarzenia były redakcja harcerskiego kwartalnika historycznego „Skaut” oraz Stowarzyszenie – Muzeum Harcerskie im. Olgi i Andrzeja Małkowskich w Zakopanem.

WSPÓLPRACA WIK ZE STOŁECZNYMI INSTYTUCJAMI KULTURY

Od 2009 roku DSH regularnie współpracuje ze stołecznymi instytucjami zainteresowanymi popularyzacją dziedzictwa historyczno-kulturowego Kresów. W ramach współpracy z Centrum Promocji Kultury na Pradze kontynuowany był stały, comiesięczny cykl prezentacji w Klubie Kultury Seniora na Gocławiu.

- 17 stycznia: Klub Kultury Seniora na Gocławiu – *Na narty w Czarnohorę, Gorgany i Bieszczady!*

Prezentacja poświęcona zapomnianej kolebce polskiego narciarstwa, jaką na przełomie XIX i XX wieku były Karpaty Wschodnie. Opowieść o prekursorach narciarstwa w Karpatach, zimowych szaleństwach i sportowych wyczynach w Czarnohorze i Gorganach, dziejach i osiągnięciach Karpackiego Towarzystwa Narciarzy.

- 21 lutego: Klub Kultury Seniora na Gocławiu – *Staff, Stolle, Szajnocha, Sedlaczek... Czesi na Kresach.*

Prezentacja poświęcona słynnej hucie szkła założonej przez Czecha Juliusza Stolle na Nowogródczyźnie, czeskiemu osadnictwu na Wołyniu i w Galicji Wschodniej, roli Czechów w życiu Lwowa XIX wieku oraz znanym Polakom z czeskim rodowodem.

- 21 marca: Klub Kultury Seniora na Gocławiu – *Emancypantki, Sokolice, Skautki, Snopkowiarki, Ochotniczki... Lwowianki u progu Niepodległości.*

Prezentacja nawiązująca do 100. rocznicy uzyskania praw wyborczych przez kobiety, poświęcona roli kobiet i organizacji kobiecych we Lwowie pod koniec XIX i na początku XX wieku oraz wkładowi lwowianek w walkę o prawa wyborcze dla kobiet. Opowieść o dokonaniach lwowskich emancypantek z drugiej połowy XIX wieku, inicjatywie Wandy Czartoryskiej gospodarczego kształcenia kobiet i utworzeniu szkoły w Snopkowie, Zakładach Naukowych Zofii Strzałkowskiej, aktywności kobiet na Uniwersytecie Lwowskim i założycielkach skautingu żeńskiego.

- 25 kwietnia: Klub Kultury Seniora na Gocławiu – *Sprawcy, ofiary, ocaleni, sprawiedliwi. Pamięć i niepamięć zbrodni.*

Prezentacja poświęcona polsko-ukraińskiemu konfliktowi na Wołyniu, ludobójstwu dokonанemu przez ukraińskich nacjonalistów oraz rozbieżnej, współczesnej pamięci o zbrodniarzach i ofiarach w Polsce i na Ukrainie.

- 16 maja: Klub Kultury Seniora na Gocławiu – Wilno w papier zakłete. Poezja i typografia nad Wilią

Prezentacja poświęcona oryginalnemu, mało znanemu dorobkowi literackiemu i wydawniczemu Wilna z początku XX wieku oraz II Rzeczypospolitej, podczas której autor przypomniał znane i zapomniane sylwetki z plejady wileńskich poetów i poetek lat 20. i 30., zasłużonych dla kultury polskiej wydawców, propagatorów sztuki książki i starannej typografii, błyskotliwych ilustratorów, grafików i graficzek, którymi dysponowało Wilno w latach 20. i 30.

- 13 czerwca: Klub Kultury Seniora na Gocławiu – *Araby, burki, kumys i pergaminy. U Sanguszków w Sławucie.*

Prezentacja poświęcona leżącej nad Horyniem Sławucie i jej właścicielom – Sanguszkom. Opowieść o gospodarczych dokonaniach książąt Sanguszków na Wołyniu, słynnej stadninie koni arabskich, modnej stacji klimatycznej i leczeniu kumysem, bezcennych pergaminach z archiwum Sanguszków, dramatycznych wydarzeniach z 1917 roku i śmierci księcia Romana Damiana Sanguszki, a także działalności Polaków we współczesnej Sławucie.

WYDARZENIA I IMPREZY ORGANIZOWANE PRZEZ WIK POZA WARSZAWĄ

Systematycznie rosnące zainteresowanie dziedzictwem kulturowym i historycznym ziem wschodnich I i II Rzeczypospolitej oraz wypracowana w ramach programu WIK oryginalna oferta popularyzatorska i edukacyjna zaowocowały bardzo licznymi prośbami o zorganizowanie spotkań i prezentacji w placówkach kulturalnych i oświatowych w kraju i za granicą. Wyrazem uznania dla przygotowanych w ramach programu WIK prezentacji i popularyzatorskiej misji DSH były m.in. zaproszenie koordynatora WIK przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych z cyklem prezentacji na Ukrainę oraz przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich do udziału w prestiżowych Spotkaniach Ossolińskich, a także zaproszenie organizatorów XXVI Festiwalu Maj nad Wilią z prezentacją do Wilna w 100-lecie reaktywowania Uniwersytetu Wileńskiego.

W pierwszym półroczu 2019 roku odbyło się łącznie 25 spotkań z autorskimi prezentacjami w 17 miejscowościach: Strzelcach Opolskich (2), Gliwicach (3), Poznaniu, Mogilnie (2), Gdańsku (2), Przemyślu, Białymstoku (2), Nysie, Opolu (2), Jarosławiu (2), Kielcach, we Lwowie, w Iwanofrankiwsku (Stanisławowie), Jaworowie, Samborze, Bytomiu, Rzeszowie.

W ofercie edukacyjnej DSH i WIK oferowane są zajęcia i warsztaty dla młodzieży poświęcone dziedzictwu kulturowo-historycznemu Kresów. Łącznie w pierwszym półroczu 2019 roku koordynator WIK poprowadził zajęcia dla młodzieży szkół podstawowych, średnich i studentów, w których wzięło udział ok. 550 osób (w Nysie, Jarosławiu, Kielcach, we Lwowie, w Rzeszowie, Krzyżowej).

Ponadto w ciągu pierwszego półroczu 2019 roku koordynator WIK kilkakrotnie uczestniczył w konferencjach, sesjach naukowych i debatach oraz innych wydarzeniach organizowanych m.in. w Warszawie, Wilnie i Rzeszowie.

1 kwietnia 2019 roku Dom Spotkań z Historią został nowym wydawcą czasopisma internetowego „Dwutygodnik”. Magazyn od 2009 roku komentuje na bieżąco zjawiska literackie, teatralne, artystyczne, muzyczne, filmowe i medialne. W tym czasie stał się jednym z najbardziej opiniotwórczych mediów w debacie o kulturze współczesnej, miejscem ścierania się stanowisk i wypracowywania sposobów mówienia o najnowszych fenomenach artystycznych i obyczajowych. Współpraca z Domem Spotkań z Historią stała się okazją do stworzenia nowych cykli i wątków tematycznych.

Bieżące rejestrowanie zjawisk społecznych i obyczajowych, którym od dekady zajmuje się „Dwutygodnik”, pozwala zbudować archiwum teraźniejszości – łącząc przeszłość ze zjawiskami współczesnymi. Dbamy też o ciągłość opowieści o polskiej kulturze oraz stworzenie nowej jakości w opowiadaniu o zmieniającej się codzienności i zawiłościach historii najnowszej. Uruchomiliśmy dwa nowe cykle tematyczne. Pierwszy z nich to *Artystka w archiwum*, w którym skupiamy się na tworzeniu tekstów o artystach działających na bazie materiałów archiwalnych lub twórcach, którzy wplatają archiwa w swoje dzieła, korzystając z zasobów instytucji dokumentujących historię czy ze źródeł historii mówionej. Drugi to uruchomiony w czerwcu wraz z Aleksandrą Boćkowską cykl *Rzemieślniczki Kultury*, w którym rozmawiamy z pracownikami i pracownicami instytucji kultury, którzy od lat wykonują mniej widoczną pracę przy spektaklach, publikacjach i wystawach.

Pierwszy numer czasopisma u nowego wydawcy ukazał się 27 kwietnia 2019 roku, w dzień 10. urodzin czasopisma. **Działy czasopisma:** literatura, teatr, film, sztuka, muzyka, media, obyczaje, felietony. **Skład redakcji:** Zofia Król – redaktorka naczelna, Paweł Soszyński – zastępca redaktorki naczelnej, redaktor działu teatr, Maciej Jakubowiak – redaktor działu literatura, Paulina Wrocławska – redaktorka działu sztuka, Jakub Socha – redaktor działu film, Agnieszka Słodownik – redaktorka działu media, Piotr Kowalczyk – redaktor działu muzyka, Anna Pajęcka – sekretarzynie redakcji.

10. URODZINY „DWUTYGODNIKA” – 27 kwietnia 2019 roku

W rocznicę 10. urodzin „Dwutygodnik” zorganizował cykl wydarzeń:

- *Czego mogą chcieć warszawskie pomniki?* Spacer pomnikowy na plac Piłsudskiego i z powrotem – prowadzenie Łukasz Zaremba.

Globalne zainteresowanie pomnikami w XXI wieku – epoce rzekomo bezcielesnych obrazów swobodnie krążących w formie cyfrowej – musi wydawać się zaskakujące. Tradycyjne i jakoby przestarzałe medium pomnika zyskuje jednak nowe znaczenia właśnie dzięki swojemu ciężarowi, materialności i widoczności w miejskim krajobrazie. Od Stanów Zjednoczonych przez Ukrainę po Indie i Australię przetaczają się fale pomnikomanii i pomnikofobii o zupełnie różnych znaczeniach i stawkach politycznych. Podczas krótkiego spaceru umiejscowiliśmy warszawskie spory o pomniki w kontekście globalnym, przy okazji pytając o to, co wiemy, a właściwie czego nie wiemy o monumentalnym krajobrazie stolicy.

- Orowadzanie po wystawie *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie* w Domu Spotkań z Historią – prowadzenie Karolina Plinta.

Tadeusz Rolke to fotograf, który całe swoje życie szukał Beatrycze. Patrząc na jego fotografie, możemy być pewni, że każdą ze swoich portretowanych kochał szczerze, choć oczywiście miłość ta przybierała różne formy. Co jednak myśli i widzi ona sama? Co by powiedziała, gdyby mogła przemówić

z fotografii? Pytania te stały się punktem wyjścia do oprowadzania po wystawie *Tadeusz Rolke. Fotografie warszawskie* przeprowadzonego z perspektywy warszawianki. Podczas oprowadzania zastanawialiśmy się nad historią patrzenia w sztuce, a także sposobach (auto)portretowania w fotografii kobiecej. Była to krótka, lecz intensywna wycieczka od wizerunków Wenus, poprzez awangardowe rebelle XIX i XX wieku, aż do współczesnej autokreacji w internecie i dyskusji wokół zmieniających się standardów obyczajowości.

- Debata *Szkoda miejsca!* – prowadzenie: Filip Springer, goście: Joanna Rzepka-Dziedzic (Galeria Szara), Krzysztof Blinkiewicz (Czerwony Atrament), Marcin Polak (Miej Miejsce).

Było i nie ma. Albo jest, ale czy nadal będzie, tego nie wiadomo. Byt przestrzeni kultury jest właściwie cały czas zagrożony. Zwłaszcza tych nieikonicznych, lokalnych, małych, niszowych. Znikają biblioteki, centra kultury, czasopisma, klubokawiarnie, festiwale, małe kina i teatry. Bo komuś brakuje już sił, skończyło się finansowanie, a może ustała potrzeba. Tym zniknięciom czasem towarzyszy wrzawa, bo przecież szkoda miejsca. Piszemy apele, organizujemy się, klikamy. Ale potem zwykle wszystko cichnie. Kurz opada, miasto się zabliznia. Życie toczy się dalej. Jak wygląda świat po kolejnym zniknięciu? I czy daje ono początek czemuś nowemu?

- *Pióra, pazury, chwasty, badyle, czyli spacer naturalistyczny* – prowadzenie: Urszula Zajączkowska i Stanisław Łubieński.

Urszula Zajączkowska – urodzona w 1978 roku, poetka, botaniczka, artystka wizualna i muzyk, adiunkt w Samodzielnym Zakładzie Botaniki Leśnej SGGW w Warszawie. Studiuje wzrost, anatomię i ruchy roślin. Bada ich aerodynamikę oraz biomechanikę.

Stanisław Łubieński – absolwent filologii ukraińskiej i Instytutu Kultury Polskiej UW. Autor reportażu historycznego „Pirat stepowy” (Czarne 2012) o ukraińskim anarchiście Nestorze Machno oraz zbioru esejów „Dwanaście srok za ogon” (Czarne 2016).

- Impreza rocznicowa w klubojadalni Młodsza Siostra:
  - Nowe teksty autorek „Dwutygodnika” wg. Grzegorza Uzdańskiego.

Co autorzy i autorki „Dwutygodnika” sądzą o popularnej serii komiksowej „Kajko i Kokosz”? Fragmenty ich tekstów, poświęconych sympatycznym wojom kasztelana Mirmiła, przygotował i przedstawił Grzegorz Uzdański (autor „Nowych wierszy sławnych poetów”).

- Toast Marii Magdaleny Kozłowskiej.

Prześmiewczy performans (roast) Marii Magdaleny Kozłowskiej, artystki, performerki, na temat środowiska artystycznego i autorów „Dwutygodnika”.